

॥ మహోపనిషత్ ॥

.. Maha Upanishad ..

sanskritdocuments.org

August 20, 2017

.. Maha Upanishad ..

॥ మహోపనిషత్ ॥

Sanskrit Document Information

Text title : Maha Upanishad

File name : maha.itx

Category : upanishhat

Location : doc_upanishhat

Author : Vedic Tradition

Language : Sanskrit

Subject : philosophy/religion

Transliterated by : Sunder Hattangadi (sunderh at hotmail.com)

Proofread by : Sunder Hattangadi (sunderh at hotmail.com)

Description-comments : 61 / 108; Sama Veda Samanya upanishad

Latest update : June 24, 2000

Send corrections to : Sanskrit@cheerful.com

Site access : <http://sanskritdocuments.org>

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

August 20, 2017

sanskritdocuments.org

॥ మహోపనిషత్ ॥

యన్మహోపనిషద్వేద్యం చిదాకాశతయా స్థితమ్ ।

పరమాద్వైతసామ్రాజ్యం తద్రామబ్రహ్మ మే గతిః ॥

ఓం ఆప్యాయన్తు మామాఙ్గాని వాక్పాణశ్చక్షుః

శ్రోత్రమథో బలమిన్ద్రియాణి చ ॥ సర్వాణి సర్వం బ్రహ్మోపనిషదం

మాహం బ్రహ్మ నిరాకుర్యాం మా మా బ్రహ్మ నిరాకరోదనిరకరణమ-

స్త్వనిరాకారణం మేన్తు తదాత్మని నిరతే య ఉపనిషత్సు ధర్మాస్తే

మయి సన్తు తే మయి సన్తు॥

ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

అథాతో మహోపనిషదం వ్యాఖ్యాస్యమస్తదాహురేకో హ వై నారాయణ

ఆసీన్న బ్రహ్మ నేశానో నాపో నాగ్నిషోమో నేమే ద్యావాపృథివీ న

నక్షత్రాణి న సూర్యో న చంద్రమాః । స ఏకాకీ న రమతే । తస్య

ధ్యానాన్తఃస్థస్య యజ్ఞస్తోమముచ్యతే । తస్మిన్పురుషాశ్చతుర్దశ

జాయన్తే । ఏకా కన్యా । దశేన్ద్రియాణి మన ఏకాదశం తేజః ।

ద్వాదశోఽహఙ్కారః । త్రయోదశకః ప్రాణః । చతుర్దశ ఆత్మా ।

పంచదశీ బుద్ధిః । భూతాని పంచ తన్మాత్రాణి । పంచ మహాభూతాని ।

స ఏకః పంచువింశతిః పురుషః । తత్పురుషం పురుషో నివేశ్య నాస్య

ప్రధానసంవత్సరా జాయన్తే । సంవత్సరాదధిజాయన్తే । అథ పునరేవ

నారాయణః సోఽన్యత్కామో మనసాధ్యాయత । తస్య ధ్యానాన్తఃస్థస్య

లలాటాత్స్యక్షః శూలపాణిః పురుషో జాయతే । బిభ్రచ్చియం యశః

సత్యం బ్రహ్మచర్యం తపో వైరాగ్యం మన ఐశ్వర్యం సప్రణవా వ్యాహృతయ

ఋగ్యజుఃసామాధర్వాగ్గీరసః సర్వాణి ఛన్దాంసి తాన్యజ్ఞే

సమాశ్రితాని । తస్మాదీశానో మహాదేవో మహాదేవః । అథ పునరేవ

నారాయణః సోఽన్యత్కామో మనసాధ్యాయత । తస్య ధ్యానాన్తఃస్థస్య

లలాటాత్స్వేదోఽపపత్ । తా ఇమాః ప్రతతా ఆపః । తతస్తేజో హిరణ్మయమణ్డలమ్

।

తత్ర బ్రహ్మ చతుర్ముఖోఽజాయత । సోఽధ్యాయ్తు । పూర్వాభిముఖో భూత్వా

భూరితి వ్యాహృతిర్గాయత్రం ఛన్ద ఋగ్వేదోఽగ్నిర్దేవతా । పశ్చిమాభిముఖో

భూత్వా భువరితి వ్యాహృతిస్త్రైష్టభం ఛన్దో యజుర్వేదో వాయుర్దేవతా ।

ఉత్తరాభిముఖో భూత్వా స్వరితి వ్యాహృతిర్జాగ్రతం ఛందః సామవేదః సూర్యో
 దేవతా । దక్షిణాభిముఖో భూత్వా మహరితివ్యాహృతిరానుష్ఠభ
 ఛందోఽథర్వవేదాః సోమో దేవతా ।
 సహస్రశీర్షం దేవం సహస్రాక్షం విశ్వసమ్భవమ్ ।
 విశ్వతః పరమం నిత్యం విశ్వం నారాయణం హరిమ్ ।
 విశ్వమేవేదం పురుషస్తద్విశ్వముపజీవతి ।
 పతిం విశ్వేశ్వరం దేవం సముద్రే విశ్వరూపిణమ్ ।
 పద్మకోశప్రతీకాశం లమ్బత్యాకోశసంనిభమ్ ।
 హృదయం చాప్యధోముఖం సన్నత్యై సీతకరాభిశ్చ ।
 తస్య మధ్యే మహానర్చిర్విశ్వర్చిర్విశ్వతోముఖమ్ ।
 తస్య మధ్యే వహ్నిశిఖా అణీయోర్ధ్వా వ్యవస్థితా ।
 తస్యాః శిఖాయా మధ్యే పరమాత్మా వ్యవస్థితా ।
 స బ్రహ్మ స ఈశానః సేన్ద్రః సోఽక్షరః పరమః స్వరాడితి మహోపనిషత్ ॥

ఇతి ప్రథమోధ్యాయః ॥ ౧॥

శుకో నామ మహాతేజాః స్వరూపానన్దతత్పరః ।
 జాతమాత్రేణ మునిరాడ్ యత్సత్యం తదవాప్తవాన్ ॥ ౧॥

తేనాసౌ స్వవివేకేన స్వయమేవ మహామనాః ।
 ప్రవిచార్య చిరం సాధు స్వాత్మనిశ్చయమాప్తవాన్ ॥ ౨॥

అనాఖ్యత్వాదగమ్యత్వాన్మనఃపష్టేన్ద్రియస్థితేః ।
 చిన్మాత్రమేవమాత్మాణురాకాశాదపి సూక్ష్మకః ॥ ౩॥

చిదణోః పరమస్యాన్తః కోటిబ్రహ్మాణ్డరేణవః ।
 ఉత్పత్తిస్థితిమభ్యేత్య లీయన్తే శక్తిపర్యయాత్ ॥ ౪॥

ఆకాశం బాహ్యశూన్యత్వాదనాకాశం తు చిత్త్వతః ।
 న కించిద్యదనిర్దేశ్యం వస్తు సత్రేతి కించన ॥ ౫॥

చేతనోఽసౌ ప్రకాశత్వాద్వేద్యాభావాచ్చిలోపమః ।
 స్వాత్మని వ్యోమని స్వస్థే జగదున్మేషచిత్రకృత్ ॥ ౬॥

తద్భామాత్రమిదం విశ్వమితి న స్వాత్తతః పృథక్ ।
 జగద్భేదోఽపి తద్భానమితి భేదోఽపి తన్మయః ॥ ౭॥

సర్వగః సర్వసమ్బుద్ధో గత్యభావాన్న గచ్ఛతి ।
 నాస్త్యసావశ్రయాభావాత్సద్రూపత్వాదథాస్తి చ ॥ ౮॥
 విజ్ఞానమానందం బ్రహ్మ రాతేర్దాతుః పరాయణమ్ ।
 సర్వసంకల్పసంన్యాసశ్చేతసా యత్పరిగ్రహః ॥ ౯॥
 జాగ్రతః ప్రత్యయాభావం యస్యాహుః ప్రత్యయం బుధాః ।
 యత్సంకోచవికాసాభ్యాం జగత్ప్రళయస్పష్టయః ॥ ౧౦॥
 నిష్ఠా వేదాన్తవాక్యానామథ వాచామగోచరః ।
 అహం సచ్చిత్పరానందబ్రహ్మైవాస్మి న చేతరః ॥ ౧౧॥
 స్వయైవ సూక్ష్మయా బుద్ధ్యా సర్వం విజ్ఞాతవాఞ్చుకః ।
 స్వయం ప్రాప్తే పరే వస్తున్యవిశ్రాన్తమనాః స్థితః ॥ ౧౨॥
 ఇదం వస్త్వీతి విశ్వాసం నాసావాత్మన్యూపాయయౌ ।
 కేవలం విరరామాస్య చేతో విషయచాపలమ్ ।
 భోగేభ్యో భూరిభక్తేభ్యో ధారాభ్య ఇవ చాతకః ॥ ౧౩॥
 ఏకదా సోఽమలప్రజ్ఞో మేరావేకాన్తసంస్థితః ।
 పప్రచ్ఛ పితరం భక్త్యా కృష్ణద్వైపాయనం మునిమ్ ॥ ౧౪॥
 సంసారాడమ్బరమిదం కథమభ్యుత్థితం మునే ।
 కథం చ ప్రశమం యాతి కిం యత్కన్య కదా వద ॥ ౧౫॥
 ఏవం పృష్టేన మునినా వ్యాసేనాఖిలమాత్మజే ।
 యథావదఖిలం ప్రోక్తం వక్తవ్యం విదితాత్మనా ॥ ౧౬॥
 అజ్ఞాసిషం పూర్వమేవమహామిత్యథ తత్పితుః ।
 స శుకః స్వకయా బుద్ధ్యా న వాక్యం బహు మన్యతే ॥ ౧౭॥
 వ్యాసోఽపి భగవాన్బుద్ధ్వా పుత్రాభిప్రాయమీదృశమ్ ।
 ప్రత్యువాచ పునః పుత్రం నాహం జానామి తత్త్వతః ॥ ౧౮॥
 జనకో నామ భూపాలో విద్యతే మిథిలాపురే ।
 యథావదేవత్వసౌ వేద్యం తస్మాత్సర్వమవాప్స్యసి ॥ ౧౯॥
 పిత్రేత్యుక్తః శుకః ప్రాయాత్సుమేరోర్వసుధాతలమ్ ।
 విదేహనగరీం ప్రాప జనకేనాభిపాలితామ్ ॥ ౨౦॥

ఆవేదితోఽసౌ యాష్టికైర్జనకాయ మహాత్మనే ।
 ద్వారి వ్యాససుతో రాజఙ్గుకోఽత్ర స్థితవానితి ॥ ౨౧॥
 జిజ్ఞాసార్థం శుకస్యాసావాస్తామేవేత్యవజ్ఞయా ।
 ఉక్త్వా బభూవ జనకస్తూష్టిం సప్త దినాన్యథ ॥ ౨౨॥
 తతః ప్రవేశయామాస జనకః శుకమఙ్గణే ।
 తత్రాహాని స సప్తైవ తథైవాపసదున్మనాః ॥ ౨౩॥
 తతః ప్రవేశయామాస జనకోఽన్తఃపురాజరే ।
 రాజా న దృశ్యతే తావదితి సప్తదినాని తమ్ ॥ ౨౪॥
 తత్రోన్మదాభిః కాన్తాభిర్భోజనైర్భోగసంచయైః ।
 జనకో లాలయామాస శుకం శశినిభాననమ్ ॥ ౨౫॥
 తే భోగాస్తాని భోజ్యాని వ్యాసపుత్రస్య తన్మనః ।
 నాజహ్వర్మన్దనపవనో బద్ధపీఠమివాచలమ్ ॥ ౨౬॥
 కేవలం సుసమః స్వచ్ఛో మౌనీ ముదితమానసః ।
 సమూర్ణ ఇవ శీతాంశురత్తిష్ఠదమలః శుకః ॥ ౨౭॥
 పరిజ్ఞాతస్వభావం తం శుకం స జనకో నృపః ।
 ఆనీయ ముదితాత్మానమవలోక్య ననామ హ ॥ ౨౮॥
 నిఃశేషితజగత్కార్యః ప్రాప్తాఖిలమనోరథః ।
 కిమిప్పితం తవేత్యాహ కృతస్వాగత ఆహ తమ్ ॥ ౨౯॥
 సంసారాడమ్బరమిదం కథమభ్యుత్థితం గురో ।
 కథం ప్రశమమాయాతి యథావత్కథయాశు మే ॥ ౩౦॥
 యథావదఖిలం ప్రోక్తం జనకేన మహాత్మనా ।
 తదేవ తత్పురా ప్రోక్తం తస్య పిత్రా మహాధియా ॥ ౩౧॥
 స్వయమేవ మయా పూర్వమభిజ్ఞాతం విశేషతః ।
 ఏతదేవ హి పృష్టేన పిత్రా మే సముదాహృతమ్ ॥ ౩౨॥
 భవతాప్యేష ఏవార్థః కథితో వాగ్విదాం వర ।
 ఏష ఏవ హి వాక్యార్థః శాస్త్రేషు పరిదృశ్యతే ॥ ౩౩॥
 మనోవికల్పసంజాతం తద్వికల్పపరిక్షయాత్ ।

క్షీయతే దగ్ధసంసారో నిఃసార ఇతి నిశ్చితః ॥ ౩౪ ॥

తత్కమేతన్మహాభాగ సత్యం బ్రూహి మమాచలమ్ ।
త్వత్తో విశ్రమమాప్నోమి చేతసా భ్రమతా జగత్ ॥ ౩౫ ॥

శ్రుణు తావదిదాసీం త్వం కథ్యమానమిదం మయా ।
శ్రీశుకం జ్ఞానవిస్తారం బుద్ధిసారాన్తరాన్తరమ్ ॥ ౩౬ ॥

యద్విజ్ఞానాత్పుమాన్సద్యో జీవన్ముక్తత్వమాప్నుయాత్ ॥ ౩౭ ॥

దృశ్యం నాస్తీతి బోధేన మనసో దృశ్యమార్జనమ్ ।
సమ్పన్నం చేత్తదుత్పన్నా పరా నిర్వాణనిర్వృత్తిః ॥ ౩౮ ॥

అశేషేణ పరిత్యాగో వాసనాయాం య ఉత్తమః ।
మోక్ష ఇత్యుచ్యతే సద్భిః స ఏవ విమలక్రమః ॥ ౩౯ ॥

యే శుద్ధవాసనా భూయో న జన్మానర్థభాగినః ।
జ్ఞాతజ్ఞేయాస్త ఉచ్యన్తే జీవన్ముక్తా మహాధీయః ॥ ౪౦ ॥

పదార్థభావనాదార్థ్యం బద్ధ ఇత్యభిధీయతే ।
వాసనాతానవం బ్రహ్మన్మోక్ష ఇత్యభిధీయతే ॥ ౪౧ ॥

తపః ప్రభృతినా యస్మై హేతునైవ వినా పునః ।
భోగా ఇహ న రోచన్తే స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౪౨ ॥

ఆపతత్సు యథాకాలం సుఖదుఃఖేష్వనారతః ।
న హృష్యతి గ్లాయతి యః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౪౩ ॥

హర్షామర్షభయక్రోధకామకార్పణ్యదృష్టిభిః ।
న పరామృశ్యతే యోఽన్తః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౪౪ ॥

అహంకారమయాం త్యక్త్వా వాసనాం లీలయైవ యః ।
తిష్ఠతి ధ్యేయసంత్యాగీ స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౪౫ ॥

ఈప్సితాసీప్సితే న స్తో యస్యాన్తర్వర్తిదృష్టిషు ।
సుషుప్తివద్యశ్చరతి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౪౬ ॥

అధ్యాత్మరతిరాసీనః పూర్ణః పావనమానసః ।
ప్రాప్తానుత్తమవిశ్రాన్తిర్న కిందిదిహ వాఙ్మతి ।
యో జీవతి గతస్నేహః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౪౭ ॥

సంవేద్యేన హృదాకాశే మనాగపి న లిప్యతే ।
 యస్యాసావజడా సంవిత్స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౪౮॥
 రాగద్వేషౌ సుఖం దుఃఖం ధర్మాధర్మౌ ఫలాఫలే ।
 యః కరోత్యనపేక్ష్యైవ స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౪౯॥
 మౌనవాన్నిరహంభావో నిర్మానో ముక్తమత్సరః ।
 యః కరోతి గతోద్వేగః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౫౦॥
 సర్వత్ర విగతన్నేహో యః సాక్షివదవస్థితః ।
 నిరిచ్ఛో వర్తతే కార్యే స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౫౧॥
 యేన ధర్మమధర్మం చ మనోమననమీహితమ్ ।
 సర్వమస్తః పరిత్యక్తం స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౫౨॥
 యావతీ దృశ్యకలనా సకలేయం విలోక్యతే ।
 సా యేన సుష్ట సంత్యక్తా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౫౩॥
 కట్టమ్లవణం తిక్తమమృష్టం మృష్టమేవ చ ।
 సమమేవ చ యో భుజ్కై స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౫౪॥
 జరామరణమాపచ్చ రాజ్యం దారిద్ర్యమేవ చ ।
 రమ్యమిత్యేవ యో భుజ్కై స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౫౫॥
 ధర్మాధర్మౌ సుఖం దుఃఖం తథా మరణజన్మనీ ।
 ధియా యేన సుసంత్యక్తం స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౫౬॥
 ఉద్వేగానన్దరహితః సమయా స్వచ్ఛయా ధియా ।
 న శోచతే న చోదేతి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౫౭॥
 సర్వేచ్ఛాః సకలాః శఙ్కాః సర్వేహాః సర్వనిశ్చయాః ।
 ధియా యేన పరిత్యక్తాః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౫౮॥
 జన్మస్థితివినాశేషు సోదయాస్తమయేషు చ ।
 సమమేవ మనో యస్య స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౫౯॥
 న కించన ద్వేష్టి తథా న కించిదపి కాఙ్క్షతి ।
 భుజ్కై యః ప్రకృతానోఘాన్స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౬౦॥

శాస్త్రసంసారకలనః కలావానపి నిష్కలః ।
 యః సచిత్తోఽపి నిశ్చిత్తః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౬౧॥
 యః సమస్తార్థజాలేషు వ్యవహార్యపి నిఃస్పృహః ।
 పరాధేష్వివ పూర్ణాత్మా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౬౨॥
 జీవన్ముక్తపదం త్యక్త్వా స్వదేహే కాలసాత్కృతే ।
 విశత్యదేహముక్తత్వం పవనోఽస్పన్దతామివ ॥ ౬౩॥
 విదేహముక్తో నోదేతి నాస్తమేతి న శామ్యతి ।
 న సన్నాసన్న దూరస్థో న చాహం న చ నేతరః ॥ ౬౪॥
 తతః స్తిమితగంభీరం న తేజో న తమస్తతమ్ ।
 అనాఖ్యమనభివ్యక్తం సత్కించిదవశిష్యతే ॥ ౬౫॥
 న శూన్యం నాపి చాకారో న దృశ్యం నాపి దర్శనమ్ ।
 న చ భూతపదార్థౌఘసదనస్తతయా స్థితమ్ ॥ ౬౬॥
 కిమప్యవ్యపదేశాత్మా పూర్ణాత్పూర్ణతరాకృతిః ।
 న సన్నాసన్న సదసన్న భావో భావనం న చ ॥ ౬౭॥
 చిన్మాత్రం చైత్యరహితమనస్తమజరం శివమ్ ।
 అనాదిమధ్యపర్యస్తం యదనాది నిరామయమ్ ॥ ౬౮॥
 ద్రష్టుదర్శనదృశ్యానాం మధ్యే యద్దర్శనం స్మృతమ్ ।
 నాతః పరతరం కించిన్నిశ్చయోఽస్త్యపరో మునే ॥ ౬౯॥
 స్వయమేవ త్వయా జ్ఞాతం గురుతశ్చ పునః శ్రుతమ్ ।
 స్వసంకల్పవశాద్భద్రో నిఃసంకల్పాద్విముచ్యతే ॥ ౭౦॥
 తేన స్వయం త్వయా జ్ఞాతం జ్ఞేయం యస్య మహాత్మనః ।
 భోగేభ్యో హ్యరతిర్జాతా దృశ్యాద్వా సకలాదిహ ॥ ౭౧॥
 ప్రాప్తం ప్రాప్తవ్యమఖిలం భవతా పూర్ణచేతసా ।
 స్వరూపే తపసి బ్రహ్మన్ముక్తస్త్వం భ్రాన్తిముత్స్పృజ ॥ ౭౨॥
 అతిబాహ్యం తథా బాహ్యమన్తరాభ్యన్తరం ధియః ।
 శుక పశ్యన్న పశ్యేత్స్వం సాక్షీ సమూర్ణరకేవలః ॥ ౭౩॥
 విశత్రామ శుకస్తూష్ణీం స్వస్థే పరమవస్తుని ।

వీతశోకభయాయాసో నిరీహశ్చిన్నసంశయః ॥ ౭౪॥

జగామ శిఖరం మేరోః సమాధ్యర్థమఖణ్డితమ్ ॥ ౭౫॥

తత్ర వర్షసహస్రాణి నిర్వికల్పసమాధినా ।

దేశే స్థిత్యా శశామాసావాత్మన్యస్నేహదీపవత్ ॥ ౭౬॥

వ్యపగతకలనాకలఙ్కశుద్ధః

స్వయమమలాత్మని పావనే పదేఽసౌ ।

సలిలకణ ఇవాంబుధౌ మహాత్మా

విగలితవాసనమేకతాం జగామ ॥ ౭౭॥

ఇతి మహోపనిషత్ । ఇతి ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥ ౨॥

నిదాఘా నామ మునిరాట్ ప్రాప్తవిద్యశ్చ బాలకః ।

విహృతస్తీర్థయాత్రార్థం పిత్రానుజ్ఞాతవాన్స్వయమ్ ॥ ౧॥

సార్థత్రికోటితీర్థేషు స్నాత్వా గృహముపాగతః ।

స్వోదంతం కథయామాస ఋభుం నత్వా మహాయశాః ॥ ౨॥

సార్థత్రికోటితీర్థేషు స్నానపుణ్యప్రభావతః ।

ప్రాదుర్భూతోమనసి మే విచారః సోఽయమీదృశః ॥ ౩॥

జాయతే మ్రియతే లోకో మ్రియతే జననాయ చ ।

అస్థిరః సర్వ ఏవేమే సచరాచరచేష్టితాః ।

సర్వాపదాం పదం పాపా భావా విభవభూమయః ॥ ౪॥

అయఃశలాకాసదృశాః పరస్పరమసజ్గినః ।

శుష్యన్తే కేవలా భావా మనఃకల్పనయానయా ॥ ౫॥

భావేష్యరతిరాయాతా పథికస్య మరుష్యివ ।

శామ్యతీదం కథం దుఃఖమితి తప్తోఽస్మి చేతసా ॥ ౬॥

చింతానిచయచక్రాణి నానన్దాయ ధనాని మే ।

సమ్ప్రసూతకలత్రాణి గృహోఽన్యగ్రాపదామివ ॥ ౭॥

ఇయమస్మి స్థితోదారా సంసారే పరిపేలవా ।

శ్రీర్మునే పరిమోహాయ సాపి నూనం న శర్మదా ॥ ౮॥

ఆయుః పల్లవకోణాగ్రలమ్బామ్బుకణభఙ్గరమ్ ।

ఉన్నత ఇవ సంత్యజ్య యామ్యకాణ్డే శరీరకమ్ ॥ ౯॥
 విషయాశీ విషాసజ్గపరిజర్జరచేతసామ్ ।
 అప్రోథాత్మవివేకానామాయురాయాసకారణమ్ ॥ ౧౦॥
 యుజ్యతే వేష్టనం వాయోరాకాశస్య చ ఖణ్డనమ్ ।
 గ్రన్థనం చ తరజ్గణామాస్థా నాయుషి యుజ్యతే ॥ ౧౧॥
 ప్రాప్యం సమ్ప్రాప్యతే యేన భూయో యేన న శోచ్యతే ।
 పరాయా నిర్వృతేః స్థానం యత్తజ్జీవితముచ్యతే ॥ ౧౨॥
 తరవోఽపి హి జీవన్తి జీవన్తి మృగపక్షిణః ।
 స జీవతి మనో యస్య మననేనోపజీవతి ॥ ౧౩॥
 జాతాస్త ఏవ జగతి జన్తవః సాధుజీవితాః ।
 యే పునర్నోహ జాయన్తే శేషా జరతగర్దభాః ॥ ౧౪॥
 భారో వివేకినః శాస్త్రం భారో జ్ఞానం చ రాగిణః ।
 అశాస్త్రస్య మనో భారో భారోఽనాత్మవిదో వపుః ॥ ౧౫॥
 అహంకారవశాదాపదహంకారాద్ధురాధయః ।
 అహంకారవశాదీహా నాహంకారాత్పరో రిపుః ॥ ౧౬॥
 అహంకారవశాద్యద్యన్మయా భుక్తం చరాచరమ్ ।
 తత్తత్సర్వమవస్త్వేవ వస్త్యహంకారరిక్తతా ॥ ౧౭॥
 ఇతశ్చేతశ్చ సువ్యగ్రం వ్యర్థమేవాభిధావతి ।
 మనో దూరతరం యాతి గ్రామే కౌలేయకో యథా ॥ ౧౮॥
 క్రూరేణ జడతాం యాతా తృష్ణాభార్యానుగామినా ।
 వశః కౌలేయకేనేవ బ్రహ్మన్మక్తోఽస్మి చేతసా ॥ ౧౯॥
 అప్యబ్ధిపానాన్మహతః సుమేరూన్మూలనాదపి ।
 అపి వహ్స్యశనాద్బ్రహ్మాన్విషమశ్చిత్తనిగ్రహః ॥ ౨౦॥
 చిత్తం కారణమర్థానాం తస్మిన్నతి జగత్త్రయమ్ ।
 తస్మిన్క్షణే జగత్క్షిణం తచ్చికిత్స్యం ప్రయత్నతః ॥ ౨౧॥
 యాం యామహం మునిశ్లేష్ట సంశ్రయామి గుణశ్రియమ్ ।
 తాం తాం కృన్తతి మే తృష్ణా తస్మిమివ కుమూషికా ॥ ౨౨॥

పదం కరోత్యలక్ష్మ్యేఽపి తృప్తా విఫలమీహతే ।
 చిరం తిష్ఠతి నైకత్ర తృష్ణా చపలమర్కటీ ॥ ౨౩॥
 క్షణమాయాతి పాతాలం క్షణం యాతి నభస్థలమ్ ।
 క్షణం భ్రమతి దిక్కుజ్ఞో తృష్ణా హృత్పద్మషట్పదీ ॥ ౨౪॥
 సర్వసంసారదుఃఖానాం తృష్టైకా దీర్ఘదుఃఖదా ।
 అస్తఃపురస్థమపి యా యోజయత్యతిసంకటే ॥ ౨౫॥
 తృష్ణావిషూచికామస్త్రశ్చిన్తాత్యాగో హి స ద్విజ ।
 స్తోకేనానన్దమాయాతి స్తోకేనాయాతి ఘేదతామ్ ॥ ౨౬॥
 నాస్తి దేహసమః శోచ్యో నీచో గుణనివర్జితః ॥ ౨౭॥
 కలేవరమహంకారగృహస్థస్య మహాగృహమ్ ।
 లుఠత్వభ్యేతు వా స్థైర్యం కిమనేన గురో మమ ॥ ౨౮॥
 పఙ్క్తిబద్ధేన్ద్రియపశుం వల్గత్తుష్టాగృహోఙ్గణమ్ ।
 చిత్తభృత్యజనాకీర్ణం నేష్టం దేహగృహం మమ ॥ ౨౯॥
 జహ్వమర్కటికాక్రాన్తవదనద్వారభీషణమ్ ।
 దృష్టదన్తాస్థిశకలం నేష్టం దేహగృహం మమ ॥ ౩౦॥
 రక్తమాంసమయస్యాస్య సబాహ్యభ్యన్తరే మునే ।
 నాశైకధర్మిణో బ్రూహి కైవ కాయస్య రమ్యతా ॥ ౩౧॥
 తడిత్సు శరదభ్రేషు గన్ధర్వనగరేషు చ ।
 స్థైర్యం యేన వినిర్ణీతం స విశ్వసీతు విగ్రహే ॥ ౩౨॥
 శైశవే గురుతో భీతిర్మాతృతః పితృతస్తథా ।
 జనతో జ్యేష్ఠబాలాచ్ఛశైశవం భయమన్దిరమ్ ॥ ౩౩॥
 స్వచిత్తబిలసంస్థేన నానావిభ్రమకారిణా ।
 బలాత్కామపిశాచేన వివశః పరిభూయతే ॥ ౩౪॥
 దాసాః పుత్రాః స్త్రియశ్చైవ బాన్ధవాః సుహృదస్తథా ।
 హాసన్త్యన్మత్తకమివ నరం వార్ధకకమృతమ్ ॥ ౩౫॥

దైన్యదోషమయీ దీర్ఘా వర్ధతే వార్ధకే స్పృహా ।
 సర్వాపదామేకసఖీ హృది దాహప్రదాయినీ ॥ ౩౬॥
 క్వచిద్వా విద్యతే యైషా సంసారే సుఖభావనా ।
 ఆయుః స్తమృమివాసాద్య కాలస్తామపి కృన్తతి ॥ ౩౭॥
 తృణం పాంసుం మహేన్ద్రం చ సువర్ణం మేరుస్సర్షపమ్ ।
 ఆత్మంభరితయా సర్వమాత్మసాత్కర్తుముద్యతః ।
 కాలోఽయం సర్వసంహారీ తేనాక్రాంతం జగత్త్రయమ్ ॥ ౩౮॥
 మాంసపాశ్చాలికాయాస్తు యస్త్రలోలేఅజుపజ్జరే ।
 స్నాయస్థిగ్రన్థిశాలిన్యాః స్త్రియః కిమివ శోభనమ్ ॥ ౩౯॥
 త్వక్ష్మాంసరక్తబాష్పామ్బు పృథక్కృత్వా విలోచనే ।
 సమాలోకయ రమ్యం చేత్కిం ముధా పరిముహ్యసి ॥ ౪౦॥
 మేరుశృఙ్గతటోల్లాసిగ్గజ్జాచలరయోపమా ।
 దృష్టా యస్మిన్మనే ముక్తాహారస్యోల్లాసశాలితా ॥ ౪౧॥
 శృశానేషు దిగ్నైషు స ఏవ లలనాస్తనః ।
 శ్వభిరాస్వాద్యతే కాలే లఘుపిణ్ణ ఇవాన్తనః ॥ ౪౨॥
 కేశకజ్జలధారిణ్యో దుఃస్పర్శా లోచనప్రియాః ।
 దుష్కృతాగ్నిశిఖా నార్యో దహన్తి తృణవన్నరమ్ ॥ ౪౩॥
 జ్వలతామతిదూరేఽపి సరసా అపి నీరసాః ।
 స్త్రియో హి నరకాగ్నీనామిన్దనం చారు దారుణమ్ ॥ ౪౪॥
 కామనామ్నా కిరాతేన వికీర్ణా ముగ్ధచేతనః ।
 నార్యో నరవిహాఙ్గానామజ్జిబన్ధనవాగురాః ॥ ౪౫॥
 జన్మపల్వలమత్స్యానాం చిత్తకర్షమచారిణామ్ ।
 పుంసాం దుర్వాసనారజ్జుర్నారీ బడిశపిణ్ణికా ॥ ౪౬॥
 సర్వేషాం దోషరత్నానాం సుసముద్ధికయానయా ।
 దుఃఖశృఙ్ఖలయా నిత్యమలమస్తు మమ స్త్రియా ॥ ౪౭॥
 యస్య స్త్రీ తస్య భోగేచ్ఛా నిఃస్త్రీకస్య క్వ భోగభూః ।
 స్త్రియం తస్యైవ జగత్కృక్తం జగత్కృత్వా సుఖీ భవేత్ ॥ ౪౮॥

దిశోఽపి న హి దృశ్యస్తే దేశోఽప్యన్యోపదేశకృత్ ।
 తైలా అపి విశీర్యస్తే శీర్యస్తే తారకా అపి ॥ ౪౯॥
 శుష్యంత్యపి సముద్రాశ్చ ధ్రువోఽప్యధ్రువజీవనః ।
 సిద్ధా అపి వినశ్యంతి జీర్యంతే దానవాదయః ॥ ౫౦॥
 పరమేష్ఠ్యపి నిష్ఠావాస్తీయతే హరిరప్యజః ।
 భావోఽప్యభావమాయాతి జీర్యంతే వై దిగీశ్వరాః ॥ ౫౧॥
 బ్రహ్మో విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ సర్వా వా భూతజాతయః ।
 నాశమేవానుధావంతి సలిలానీవ వాడవమ్ ॥ ౫౨॥
 ఆపదః క్షణమాయాన్తి క్షణమాయాన్తి సమృదః ।
 క్షణం జన్మాథ మరణం సర్వం నశ్వరమేవ తత్ ॥ ౫౩॥
 అశూరేణ హతాః శూరా ఏకేనాపి శతం హతమ్ ।
 విషం విషయవైషమ్యం న విషం విషముచ్యతే ॥ ౫౪॥
 జన్మాన్తరఘ్నా విషయా ఏకజన్మహారం విషమ్ ।
 ఇతి మే దోషదావాగ్నిదగ్ధే సమృత్తి చేతసి ॥ ౫౫॥
 స్ఫురంతి హి న భోగాశా మృగత్పష్టాసరఃస్వపి ।
 అతో మాం బోధయాశు త్వం తత్త్వజ్ఞానేన వై గురో ॥ ౫౬॥
 నో చేన్మానం సమాస్థాయ నిర్మానో గతమత్సరః ।
 భావయన్మనసా విష్ణుం లిపికర్మార్పితోపమః ॥ ౫౭॥
 ఇతి మహోపనిషత్ । ఇతి తృతీయోఽధ్యాయః ॥ ౩॥
 నిదాఘ తవ నాస్తన్యజ్ఞేయం జ్ఞానవతాం వర ।
 ప్రజ్ఞయా త్వం విజానాసి ఈశ్వరానుగృహీతయా ।
 చిత్తమాలిన్యసంజాతం మార్జయ్యామి భ్రమం మునే ॥ ౧॥
 మోక్షద్వారే ద్వారపాలశ్చత్వారః పరికీర్తితాః ।
 శమో విచారః సన్తోషశ్చతుర్థః సాధుసన్గమః ॥ ౨॥
 ఏకం వా సర్వయత్నేన సర్వముత్సృజ్య సంశ్రయేత్ ।
 ఏకస్మిన్వశగే యాన్తి చత్వారోఽపి వశం గతాః ॥ ౩॥

శాస్త్రైః సజ్జనసమృక్కపూర్వకైశ్చ తపోదమైః ।
 ఆదో సంసారముక్త్యర్థం ప్రజ్ఞామేవాభివర్ధయేత్ ॥ ౪ ॥
 స్వానుభూతేశ్చ శాస్త్రస్య గురోశ్చేవైకవాక్యతా ।
 యస్యాభ్యాసేన తేనాత్మ సతతం చావలోక్యతే ॥ ౫ ॥
 సంకల్పాశానుసన్ధానవర్జనం చేత్పుతిక్షణమ్ ।
 కరోషి తదచిత్తత్వం ప్రాప్త ఏవాసి పావనమ్ ॥ ౬ ॥
 చేతసో యదకర్తుత్వం తత్సమాధానమీరితమ్ ।
 తదేవ కేవలీభావం సాశుభా నిర్వృతిః పరా ॥ ౭ ॥
 చేతసా సమృరిత్యజ్య సర్వభావాత్మభావనామ్ ।
 యథా తిష్ఠసి తిష్ఠ త్వం మూకాన్ధబధిరోపమః ॥ ౮ ॥
 సర్వం ప్రశాన్తమజమేకమనాదిమధ్య-
 మాభాస్వరం స్వదనమాత్రమచైత్యచిహ్నమ్ ।
 సర్వం ప్రశాన్తమితి శబ్దమయీ చ దృష్టి-
 ర్పాధార్థమేవ హి ముధైవ తదోమితిదమ్ ॥ ౧౦ ॥
 నిత్యప్రబుద్ధచిత్తస్త్వం కుర్వన్వాపి జగత్క్రియామ్ ।
 ఆత్మైకత్వం విదిత్వా త్వం తిష్ఠాక్షుభమహాభివత్ ॥ ౧౧ ॥
 తత్త్వావబోధ ఏవాసౌ వాసనాతృణపావకః ।
 ప్రోక్తః సమాధిశబ్దేన నతు తూష్ణిమవస్థితిః ॥ ౧౨ ॥
 నిరిచ్ఛే సంస్థితే రత్నే యథా లోకః ప్రవర్తతే ।
 సత్తామాత్రే పరే తత్త్వే తథైవాయం జగద్గణః ॥ ౧౩ ॥
 అతశ్చాత్మని కర్మత్వమకర్మత్వం చ వై మునే ।
 నిరిచ్ఛత్వాదకర్తాసౌ కర్తా సంనిధిమాత్రతః ॥ ౧౪ ॥
 తే ద్వే బ్రహ్మణీ విన్దేతి కర్మతాకర్మతే మునే ।
 యత్రైవైష చమత్కారస్తమాశ్రిత్య స్థిరో భవ ॥ ౧౫ ॥
 తస్మాన్నిత్యమకర్తాహమితి భావనయేద్ధయా ।
 పరమామృతనామ్నీ సా సమతైవావశిష్యతే ॥ ౧౬ ॥
 నిదాఘ శృణు సత్త్వస్థా జాతా భువి మహాగుణాః ।

తే నిత్యమేవాభ్యుదితా ముదితాః స్వ ఇవేంద్రవః ॥ ౧౭॥

నాపది గ్లానిమాయాన్తి నిశి హేమామ్బుజం యథా ।

నేహన్తే ప్రకృతాదన్యద్రమన్తే శిష్టవర్తూని ॥ ౧౮॥

ఆకృత్యైవ విరాజన్తే మైత్ర్యాదిగుణవృత్తిభిః ।

సమాః సమరసాః సౌమ్య సతతం సాధువృత్తయః ॥ ౧౯॥

అభివద్ధతమర్యాద భవతి విశదాశయాః ।

నియతిం న విముఞ్చన్తి మహాన్తో భాస్కరా ఇవ ॥ ౨౦॥

కోఽహం కథమిదం చేతి సంసారమలమాతతమ్ ।

ప్రవిచార్యం ప్రయత్నేన ప్రాజ్ఞేన సహసాధునా ॥ ౨౧॥

నాకర్మసు నియోక్తవ్యం నానార్యేణ సహవసేత్ ।

ద్రష్టవ్యః సర్వసంహర్తా న మృత్యురవహేలయా ॥ ౨౨॥

శరీరమస్థిమాంసం చ త్యక్త్వా రక్తాద్యశోభనమ్ ।

భూతముక్తావలీతన్తుం చిన్మాత్రమవలోకయేత్ ॥ ౨౩॥

ఉపాదేయానుపతనం హేయైకాన్తవిసర్జనమ్ ।

యదేతన్మనసో రూపం తద్బాహ్యం విద్ధి నేతరత్ ॥ ౨౪॥

గురుశాస్త్రోక్తమార్గేణ స్వానుభూత్యా చ చిద్ధనే ।

బ్రహ్మైవాహమితి జ్ఞాత్వా వీతశోకో భవేన్మునిః ॥ ౨౫॥

యత్ర నిశితాసిశతపాతనముత్పలతాడనవతోన్ధవ్యమగ్నినా

దాహో హిమసేచనమివాఙ్గారవర్తనం చన్దనచర్చేవ

నిరవధినారాచవికిరపాతో నిదాఘవినోదనధారా-

గృహశీకరవర్షణమివ స్వశిరచ్ఛేదః సుఖనిద్రేవ

మూకీకరణమాననముద్రేవ బాధిర్యం మహానుపచయ ఇవేదం

నావహేలనయా భవితవ్యమేవం దృఢవైరాగ్యాద్బోధో భవతి ॥

గురువాక్యసముద్భూతస్వానుభూత్యాదిశుద్ధయా ।

యస్యాభ్యాసేన తేనాత్మా సతతం చావలోక్యతే ॥ ౨౬॥

వినష్టదిగ్భ్రమస్యాపి యథాపూర్వం విభాతి దిక్ ।

తథా విజ్ఞానవిధ్వస్తం జగన్నాస్తీతి భావయ ॥ ౨౭॥

న ధనాన్యకుర్వన్తి న మిత్రాణి న బాన్ధవాః ।
 న కాయక్లేశవైధుర్యం న తీర్థాయతనాశ్రయః ।
 కేవలం తన్మనోమాత్రమయేనాసాద్యతే పదమ్ ॥ ౨౮॥
 యాని దుఃఖాని యా తృష్ణా దుఃసహో యే దురాధయః ।
 శాన్తచేతఃసు తత్సర్వం తమోఽర్కేఽప్సివ నశ్యతి ॥ ౨౯॥
 మాతరీవ పరం యాన్తి విషమాణి మృదుాని చ ।
 విశ్వాసమిహ భూతాని సర్వాణి శమశాలిని ॥ ౩౦॥
 న రసాయనపానేన న లఙ్కాయలిజ్జితేన చ ।
 న తథా సుఖమాప్నోతి శమేనాన్తర్యథా జనః ॥ ౩౧॥
 శ్రుత్వా స్పృష్ట్యా చ భుక్త్వా చ దృష్ట్యా జ్ఞాత్వా శుభాశుభమ్ ।
 న హృష్యతి గ్లాయతి యః స శాన్త ఇతి కథ్యతే ॥ ౩౨॥
 తుషారకరబింబాచ్ఛం మనో యన్య నిరాకులమ్ ।
 మరణోత్సవయుద్ధేషు స శాన్త ఇతి కథ్యతే ॥ ౩౩॥
 తపస్విషు బహుజ్ఞేషు యాజకేషు నృపేషు చ ।
 బలవత్సు గుణాఢ్యేషు శమవానేవ రాజతే ॥ ౩౪॥
 సన్తోషామృతపానేన యే శాన్తాస్తృప్తిమాగతాః ।
 ఆత్మారామా మహాత్మానస్తే మహాపదమాగతాః ॥ ౩౫॥
 ఆప్రాప్తం హి పరిత్యజ్య సమ్ప్రాప్తే సమతాం గతః ।
 ఆదృష్టభేదాభేదో యః సన్తుష్ట ఇతి కథ్యతే ॥ ౩౬॥
 నాభినన్దత్యసమ్ప్రాప్తం ప్రాప్తం భుక్త్యే యథేప్పితమ్ ।
 యః స సౌమ్యసమాచారః సన్తుష్ట ఇతి కథ్యతే ॥ ౩౭॥
 రమతే ధీర్యతాప్రాప్తే సాధీవాఽన్తఃపురాజరే ।
 సా జివన్ముక్తతోదేతి స్వరూపానన్దదాయినీ ॥ ౩౮॥
 యథాక్షణం యథాశాస్త్రం యథాదేశం యథాసుఖమ్ ।
 యథాసంభవసత్సంకమిమం మోక్షపథక్రమమ్ ।
 తావద్విచారయేత్ప్రాజ్ఞో యావద్విశ్రాన్తిమాత్మని ॥ ౩౯॥
 తుర్యవిశ్రాన్తియుక్తస్య నివృత్తస్య భవార్ణవాత్ ।

జీవతోఽజీవత్యైవ గృహస్థస్యాథవా యతేః ॥ ౪౦॥

నాకృతేన కృతేనార్థో న శ్రుతిస్మృతివిభ్రమైః ।

నిర్మన్దర ఇవామ్బాధిః స తిష్ఠతి యథాస్థితః ॥ ౪౧॥

సర్వాత్మవేదనం శుద్ధం యదోదేతి తవాత్మకమ్ ।

భాతి ప్రసృతిదిక్కాలబాహ్యం చిద్రూపదేహకమ్ ॥ ౪౨॥

ఏవమాత్మా యథా యత్ర సముల్లాసముపాగతః ।

తిష్ఠత్యాశు తథా తత్ర తద్రూపశ్చ విరాజతే ॥ ౪౩॥

యదిదం దృశ్యతే సర్వం జగత్సావరజ్గమమ్ ।

తత్సుషుప్తావివ స్వప్నః కల్పాన్తే ప్రవినశ్యతి ॥ ౪౪॥

ఋతమాత్మా పరంబ్రహ్మ సత్యమిత్యాదికా బుధైః ।

కల్పితా వ్యవహారార్థం యస్య సంజ్ఞా మహాత్మనః ॥ ౪౫॥

యథా కటకశబ్దార్థః పృథగ్భావో న కాఞ్చనాత్ ।

న హేమకటకాత్తద్వజ్జగచ్ఛబ్దార్థతా పరా ॥ ౪౬॥

తేనేయమిన్ద్రజాలశ్రీర్ణగతి ప్రవితన్యతే ।

ద్రష్టదృశ్యస్య సత్తాన్తర్భన్త ఇత్యభిధీయతే ॥ ౪౭॥

ద్రష్టా దృశ్యవశాద్భద్ధో దృశ్యాభావే విముచ్యతే ।

జగత్త్వమహమిత్యాదిసర్గాత్మా దృశ్యముచ్యతే ॥ ౪౮॥

మనసైవేన్ద్రజాలశ్రీర్ణగతి ప్రవితన్యతే ।

యావదేతత్సంభవతి తావన్నోక్షో న విద్యతే ॥ ౪౯॥

బ్రహ్మణా తన్యతే విశ్వం మనసైవ స్వయంభువా ।

మనోమయమతో విశ్వం యన్నామ పరిదృశ్యతే ॥ ౫౦॥

న బాహ్యో నాపి హృదయే సద్రూపం విద్యతే మనః ।

యదర్థం ప్రతిభానం తన్మన ఇత్యభిధీయతే ॥ ౫౧॥

సంకల్పనం మనో విద్ధి సంకల్పస్తన్న విద్యతే ।

యత్ర సంకల్పనం తత్ర మనోఽస్తీత్యవగమ్యతామ్ ॥ ౫౨॥

సంకల్పమనసీ భిన్నే న కదాచన కేనచిత్ ।

సంకల్పజాతే గలితే స్వరూపమవశిష్యతే ॥ ౫౩॥
 అహం త్వం జగతిత్యాదౌ ప్రశాన్తే దృశ్యసంభ్రమే ।
 స్యాత్తాదృశీ కేవలతా దృశ్యే సత్తాముపాగతే ॥ ౫౪॥
 మహాప్రలయసమ్పుత్తౌ హ్యసత్తాం సముపాగతే ।
 అశేషదృశ్యే సర్గాదౌ శాస్తమేవావశిష్యతే ॥ ౫౫॥
 అస్త్యసస్తమితో భాస్వాసజో దేవో నిరామయః ।
 సర్వదా సర్వకృత్సర్వః పరమాత్మేత్సుదాహృతః ॥ ౫౬॥
 యతో వాచో నివర్తన్తే యో ముక్తైరవగమ్యతే ।
 యస్య చాత్మాదికాః సంజ్ఞాః కల్పితా న స్వభావతః ॥ ౫౭॥
 చిత్తాకాశం చిదాకాశమాకాశం చ తృతీయకమ్ ।
 ద్వాభ్యాం శూన్యతరం విద్ధి చిదాకాశం మహామునే ॥ ౫౮॥
 దేశాద్దేశాన్తరప్రాప్తౌ సంవిదో మధ్యమేవ యత్ ।
 నిమేషేణ చిదాకాశం తద్విద్ధి మునిపుంజవ ॥ ౫౯॥
 తస్మిన్నిరస్తనిఃశేషసంకల్పస్థితిమేషి చేత్ ।
 సర్వాత్మకం పదం శాస్తం తదా ప్రాప్నోష్యసంశయః ॥ ౬౦॥
 ఉదితౌదార్యసౌందర్యవైరాగ్యరసగర్భిణీ ।
 ఆనన్దస్యన్దినీ యైషా సమాధిరభిధీయతే ॥ ౬౧॥
 దృశ్యాసంభవబోధేన రాగద్వేషాదితానవే ।
 రతిర్బలోదితా యాసౌ సమాధిరభిధీయతే ॥ ౬౨॥
 దృశ్యాసంభవబోధో హి జ్ఞానం జ్ఞేయం చిదాత్మకమ్ ।
 తదేవ కేవలీభావం తతోఽన్యత్సకలం మృషా ॥ ౬౩॥
 మత్త ఐరావతో బద్ధః సర్షపీకోణకోటరే ।
 మశకేన కృతం యుద్ధం సింహౌఘరేణుకోటరే ॥ ౬౪॥
 పద్మాక్షే స్థాపితో మేరుర్నిగీర్ణో భృంగసూనునా ।
 నిదాఘు విద్ధి తాదృక్త్వం జగతేతద్భ్రమాత్మకమ్ ॥ ౬౫॥
 చిత్తమేవ హి సంసారో రోగాదిక్లేశదూషితమ్ ।
 తదేవ త్తైర్వినిర్ముక్తం భవాన్త ఇతి కథ్యతే ॥ ౬౬॥

మనసా భావ్యమానో హి దేహతాం యాతి దేహకః ।
దేహవాసనయా ముక్తో దేహధర్మైర్న లిప్యతే ॥ ౬౭॥

కల్పం క్షణీకరోత్యన్తః క్షణం నయతి కల్పతామ్ ।
మనోవిలాససంసార ఇతి మే నిశ్చితా మతిః ॥ ౬౮॥

నావిరతో దుశ్చరితాన్నాశాంతో నాసమాహితః ।
నాశాన్తమనసో వాపి ప్రజ్ఞానేనైనమాప్పుయాత్ ॥ ౬౯॥

తద్బ్రహ్మానన్తమద్వన్ద్వం నిర్గుణం సత్యచిద్ధనమ్ ।
విదిత్వా స్వాత్మనో రూపం న బిభేతి కదాచన ॥ ౭౦॥

పరాత్పరం యన్మహతో మహోన్తం
స్వరూపతేజోమయశాశ్వతం శివమ్ ।
కవిం పురాణం పురుషం సనాతనం
సర్వేశ్వరం సర్వదేవైరుపాస్యమ్ ॥ ౭౧॥

అహం బ్రహ్మేతి నియతం మోక్షహతుర్మహాత్మనామ్ ।
ద్వే పదే బన్ధమోక్షాయ నిర్మమేతి మమేతి చ ।
మమేతి బధ్యతే జన్తుర్నిర్మమేతి విముచ్యతే ॥ ౭౨॥

జీవేశ్వరాదిరూపేణ చేతనాచేతనాత్మకమ్ ।
ఈక్షణాదిప్రవేశాన్తా సృష్టిరీశేన కల్పితా ।
జాగ్రదాదివిమోక్షాన్తః సంసారో జీవకల్పితః ॥ ౭౩॥

త్రిణాచికాదియోగాన్తా ఈశ్వరభ్రాన్తిమాశ్రితాః ।
లోకాయతాదిసాంఖ్యాన్తా జీవవిభ్రాన్తిమాశ్రితాః ॥ ౭౪॥

తస్మాన్మముక్షిభిర్నైవ మతిర్జీవేశవాదయోః ।
కార్యా కింతు బ్రహ్మతత్త్వం నిశ్చలేన విచార్యతామ్ ॥ ౭౫॥

అవిశేషేణ సర్వం తు యః పశ్యతి చిదస్వయాత్ ।
స ఏవ సాక్షాద్విజ్ఞానీ స శివః స హరిర్విధిః ॥ ౭౬॥

దుర్లభో విషయత్యాగో దుర్లభం తత్త్వదర్శనమ్ ।
దుర్లభా సహజావస్థా సద్గురోః కరుణాం వినా ॥ ౭౭॥

ఉత్పన్నశక్తిర్బిధస్య త్యక్తనిశేషకర్మణః ।
 యోగినః సహజావస్థా స్వయమేవోపజాయతే ॥ ౭౮ ॥
 యదా హ్యేవైష ఏతస్మిన్నల్పమప్యన్తరం నరః ।
 విజానాతి తదా తస్య భయం స్యాన్నత్ర సంశయః ॥ ౭౯ ॥
 సర్వగం సచ్చిదానందం జ్ఞానచక్షుర్నిరీక్షతే ।
 అజ్ఞానచక్షుర్నేక్షేత భాస్వంతం భానుమన్దహ్వాత్ ॥ ౮౦ ॥
 ప్రజ్ఞానమేవ తద్బ్రహ్మ సత్యప్రజ్ఞానలక్షణమ్ ।
 ఏవం బ్రహ్మపరిజ్ఞానాదేవ మర్త్యాఽమృతో భవేత్ ॥ ౮౧ ॥
 భిద్యతే హృదయగ్రన్థిశ్చిద్యద్యై సర్వసంశయాః ।
 క్షీయన్తే చాస్య కర్మాణి తస్మిన్దృష్టే పరావరే ॥ ౮౨ ॥
 అనాత్మతాం పరిత్యజ్య నిర్వికారౌ జగత్స్థితౌ ।
 ఏకనిష్ఠతయాన్తస్యః సంవిన్మాత్రపరో భవ ॥ ౮౩ ॥
 మరుభూమౌ జలం సర్వం మరుభూమాత్రమేవ తత్ ।
 జగత్త్రయమిదం సర్వం చిన్మాత్రం స్వవిచారతః ॥ ౮౪ ॥
 లక్ష్యలక్ష్యమతిం త్యక్త్వా యస్త్విష్టేష్టేవలాత్మనా ।
 శివ ఏవ స్వయం సాక్షాదయం బ్రహ్మవిదుత్తమః ॥ ౮౫ ॥
 అధిష్ఠానమనౌపమ్యమవాజ్ఞునసగోచరమ్ ।
 నిత్యం విభుం సర్వగతం సుసూక్ష్మం చ తదవ్యయమ్ ॥ ౮౬ ॥
 సర్వశక్తైర్మహేశస్య విలాసో హి మనో జగత్ ।
 సంయమాసంయమాభ్యాం చ సంసారం శాన్తిమన్వగాత్ ॥ ౮౭ ॥
 మనోవ్యాధేశ్చికిత్సార్థముపాయం కథయామి తే ।
 యద్యత్సాన్విభిమతం వస్తు తత్త్యజన్మోక్షమశ్నుతే ॥ ౮౮ ॥
 స్వాయత్తమేకాన్తహితం స్వేప్సితత్యాగవేదనమ్ ।
 యస్య దుష్కరతాం యాతం ధిక్తం పురుషకీటకమ్ ॥ ౮౯ ॥
 స్వపౌరుషేకసాధ్యేన స్వేప్సితత్యాగరూపిణా ।
 మనఃప్రశమమాత్రేణ వినా నాస్తి శుభా గతిః ॥ ౯౦ ॥

అసంకల్పనశస్త్రేణ ఛిన్నం చిత్తమిదం యదా ।
 సర్వం సర్వగతం శాస్త్రం బ్రహ్మ సమ్పద్యతే తదా ॥ ౯౧॥
 భవ భావనయా ముక్తో ముక్తః పరమయా ధియా ।
 ధారయాత్మానమవ్యగ్రో గ్రస్తచిత్తం చితః పదమ్ ॥ ౯౨॥
 పరం పౌరుషమాశ్రిత్య నీత్వా చిత్తమచిత్తతామ్ ।
 ధ్యానతో హృదయాకాశే చితి చిచ్ఛక్రధారయా ॥ ౯౩॥
 మనో మారయ నిఃశంకం త్వాం ప్రబద్నన్తి నారయః ॥ ౯౪॥
 అయం సోఽహమిదం తన్మ ఏతావన్మాత్రకం మనః ।
 తదభావనమాత్రేణ దాత్రేణేవ విలీయతే ॥ ౯౫॥
 ఛిన్నాభ్రమణ్ణలం వ్యోమ్ని యథా శరది ధూయతే ।
 వాతేన కల్పకేనైవ తథాస్తర్ధూయతే మనః ॥ ౯౬॥
 కల్పాస్తపవనా వాస్తు యాస్తు చైకత్వమర్ణవాః ।
 తపస్తు ద్వాదశాదిత్యా నాస్తి నిర్మనసః క్షతిః ॥ ౯౭॥
 అసంకల్పనమాత్రైకసాధ్యే సకలసిద్ధిదే ।
 అసంకల్పాతిసామ్రాజ్యే తిష్ఠవష్టభతత్పదః ॥ ౯౮॥
 న హి చఞ్చులతాహీనం మనః క్వచన దృశ్యతే ।
 చఞ్చులత్వం మనోధర్మో వహ్నార్ధర్మో యథోష్ణతా ॥ ౯౯॥
 ఏషా హి చఞ్చులాస్పన్దశక్తిశ్చిత్తత్వసంస్థితా ।
 తాం విద్ధి మానసీం శక్తిం జగదాడంబరాత్మికామ్ ॥ ౧౦౦॥
 యత్తు చఞ్చులతాహీనం తన్మనోఽమృతముచ్యతే ।
 తదేవ చ తపః శాస్త్రసిద్ధాన్తే మోక్ష ఉచ్యతే ॥ ౧౦౧॥
 తస్య చఞ్చులతా యైషా త్వవిద్యా వాసనాత్మికా ।
 వాసనాపరనామ్నీం తాం విచారేణ వినాశయ ॥ ౧౦౨॥
 పౌరుషేణ ప్రయత్నేన యస్మిన్నైవ పదే మనః ।
 యోజ్యతే తత్పదం ప్రాప్య నిర్వికల్పో భవానఘ ॥ ౧౦౩॥
 అతః పౌరుషమాశ్రిత్య చిత్తమాక్రమ్య చేతసా ।
 విశోకం పదమాలమ్బ్య నిరాతంజ్ఞః స్థిరో భవ ॥ ౧౦౪॥

మన ఏవ సమర్థం హి మనసో దృఢనిగ్రహే ।
 ఆరాజకః సమర్థః స్యాద్ద్రాక్షో నిగ్రహకర్మణి ॥ ౧౦౫॥
 తృష్ణాగ్రాహగృహీతానాం సంసారార్ణవపాతినామ్ ।
 ఆవర్తైరూహ్యమానానాం దూరం స్వమన ఏవ నౌః ॥ ౧౦౬॥
 మనసైవ మనశ్చిత్త్వా పాశం పరమబన్ధనమ్ ।
 భవాదుత్తారయాత్మానం నాసావన్యేన తార్యతే ॥ ౧౦౭॥
 యా యోదేతి మనోనామ్ని వాసనా వాసితాన్తరా ।
 తాం తాం పరిహరేత్ప్రాజ్ఞస్తతోఽవిద్యాక్షయో భవేత్ ॥ ౧౦౮॥
 భోగైకవాసనాం త్యక్త్వా త్యజ త్వం భేదవాసనామ్ ।
 భావాభావౌ తతస్త్వక్యై నిర్వికల్పః సుఖీ భవ ॥ ౧౦౯॥
 ఏష ఏవ మనోనాశస్త్యవిద్యానాశ ఏవ చ ।
 యత్తత్సంవేద్యతే కించిత్తత్రాస్థాపరివర్జనమ్ ॥ ౧౧౦॥
 అనాస్త్వైవ హి నిర్వాణం దుఃఖమాస్థాపరిగ్రహః ॥ ౧౧౧॥
 అవిద్యా విద్యమానైవ నష్టప్రజ్ఞేషు దృశ్యతే ।
 నామ్నైవాఙ్గీకృతాకారా సమ్యక్ప్రాజ్ఞస్య సా కుతః ॥ ౧౧౨॥
 తావత్సంసారభృగుషు స్వాత్మనా సహ దేహినమ్ ।
 ఆన్దోలయతి నీరస్యం దుఃఖకణ్ఠకశాలిషు ॥ ౧౧౩॥
 అవిద్యా యావదస్యాస్తు నోత్పన్నా క్షయకారిణీ ।
 స్వయమాత్మావలోకేచ్ఛా మోహసంక్షయకారిణీ ॥ ౧౧౪॥
 అస్యాః పరం ప్రపశ్యంతాః స్వాత్మనాశః ప్రజాయతే ।
 దృష్టే సర్వగతే బోధే స్వయం హ్యేషా విలీయతే ॥ ౧౧౫॥
 ఇచ్ఛామాత్రమవిద్యేయం తన్నాశో మోక్ష ఉచ్యతే ।
 స చాసంకల్పమాత్రేణ సిద్ధో భవతి వై మునే ॥ ౧౧౬॥
 మనాగపి మనోవ్యోమ్ని వాసనారజసి క్షయే ।
 కాలికా తనుతామేతి చిదాదిత్యాప్రకాశనాత్ ॥ ౧౧౭॥
 వైతాన్యూపాతరహితం సామాన్యేన చ సర్వగమ్ ।

యచ్చిత్తత్వమనాభ్యేయం స ఆత్మా పరమేశ్వరః ॥ ౧౧౮॥

సర్వం చ ఖల్విదం బ్రహ్మ నిత్యచిద్ధనమక్షతమ్ ।

కల్పనాన్య మనోనామ్నీ విద్యతే న హి కాచన ॥ ౧౧౯॥

న జాయతే న మ్రియతే కించదత్ర జగత్తయే ।

న చ భావవికారాణాం సత్తా క్వచన విద్యతే ॥ ౧౨౦॥

కేవలం కేవలాభాసం సర్వసామాన్యమక్షతమ్ ।

చైత్యానుపాతరహితం చిన్మాత్రమిహ విద్యతే ॥ ౧౨౧॥

తస్మిన్నిత్యే తతే శుద్ధే చిన్మాత్రే నిరుపద్రవే ।

శాస్తే శమసమాభోగే నిర్వికారే చిదాత్మని ॥ ౧౨౨॥

యైషా స్వభావాభిమతం స్వయం సంకల్ప్య ధావతి ।

చిచ్చైత్యం స్వయమహ్లానం మాననాన్మన ఉచ్యతే ।

అతః సంకల్పసిద్ధేయం సంకల్పేనైవ నశ్యతి ॥ ౧౨౩॥

నాహం బ్రహ్మాతి సంకల్పాత్సుదృఢాద్బధ్యతే మనః ।

సర్వం బ్రహ్మాతి సంకల్పాత్సుదృఢాన్మచ్యతే మనః ॥ ౧౨౪॥

కృశోఽహం దుఃఖబద్ధోఽహం హస్తపాదాదిమానహమ్ ।

ఇతి భావానురూపేణ వ్యవహారేణ బధ్యతే ॥ ౧౨౫॥

నాహం దుఃఖీ న మే దేహో బద్ధః కోఽస్యాత్మని స్థితః ।

ఇతి భావానురూపేణ వ్యవహారేణ ముచ్యతే ॥ ౧౨౬॥

నాహం మాంసం న చాస్థీని దేహాదన్యః పరోఽస్మ్యహమ్ ।

ఇతి నిశ్చితవానన్తః క్షీణావిద్యో విముచ్యతే ॥ ౧౨౭॥

కల్పితేయమవిద్యేయమనాత్మన్యాత్మభావనాత్ ।

పరం పౌరుషమాశ్రిత్య యత్నాత్పరమయా ధియా ।

భోగేచ్ఛాం దూరతస్త్వక్ష్వా నిర్వికల్పః సుఖీ భవ ॥ ౧౨౮॥

మమ పుత్రో మమ ధనమహం సోఽయమిదం మమ ।

ఇతీయమిన్ద్రజాలేన వాసనైవ వివల్గతి ॥ ౧౨౯॥

మా భవాణ్ణో భవ జ్ఞాన్త్యం జహి సంసారభావనామ్ ।

అనాత్మన్యాత్మభావేన కిమజ్ఞ ఇవ రోదిషి ॥ ౧౩౦॥

కస్తవాయం జడో మూకో దేహో మాంసమయోఽశుచిః ।
 యదర్థం సుఖదుఃఖాభ్యామవశః పరిభూయసే ॥ ౧౩౧॥
 అహో ను చిత్రం యత్సత్యం బ్రహ్మ తద్విస్మృతం నృణామ్ ।
 తిష్ఠతస్తవ కార్యేషు మాస్తు రాగానురజ్జునా ॥ ౧౩౨॥
 అహో ను చిత్రం పద్మోత్తైర్బద్ధాస్తన్తుభిరద్రయః ।
 అవిద్యమాన యా విద్యా తయా విశ్వం ఖలీకృతమ్ ॥ ౧౩౩॥
 ఇదం తద్వజ్రతాం యాతం తృణమాత్రం జగత్త్రయమ్ ॥
 ఇత్యుపనిషత్ ॥ ఇతి చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౪॥
 ఋభుః ॥ అథాపరం ప్రవక్ష్యామి శృణు తాత యథాయథమ్ ।
 అజ్ఞానభూః సప్తపదా జ్ఞభూః సప్తపదైవ హి ॥ ౧॥
 పదాన్తరాణ్యసంఖ్యాని ప్రభవన్త్యన్యథైతయోః ।
 స్వరూపావస్థితిర్ముక్తిస్తద్భ్రంశోఽహంత్యవేదనమ్ ॥ ౨॥
 శుద్ధసన్మాత్రసంవిత్తేః స్వరూపాన్న చలన్తి యే ।
 రాగద్వేషాదయో భావాస్తేషాం నాజ్ఞత్యసంభవః ॥ ౩॥
 యః స్వరూపపరిభ్రంశశ్చేత్సార్థే చితి మజ్జనమ్ ।
 ఏతస్మాదపరో మోహో న భూతో న భవిష్యతి ॥ ౪॥
 అర్థాదర్థాన్తరం చిత్తే యాతి మధ్యే తు యా స్థితిః ।
 సా ధ్వస్తమననాకారా స్వరూపస్థితిరుచ్యతే ॥ ౫॥
 సంశాన్తసర్వసంకల్పా యా శిలావదవస్థితిః ।
 జాగ్రన్నిద్రావినిర్ముక్తా సా స్వరూపస్థితిః పరా ॥ ౬॥
 అహన్తాశే క్షతే శాన్తే భేదనిష్పన్నచిత్తతా ।
 అజడా యా ప్రచలతి తత్స్వరూపమితిరితమ్ ॥ ౭॥
 బీజం జాగ్రత్తథా జాగ్రన్మహాజాగ్రత్తథైవ చ ।
 జాగ్రత్స్వప్నస్తథా స్వప్నః స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తికమ్ ॥ ౮॥
 ఇతి సప్తవిధో మోహః పునరేష పరస్పరమ్ ।

శ్రిష్టో భవత్యనేకాగ్ర్యం శ్రుణు లక్షణమస్య తు ॥ ౯॥
 ప్రథమం చేతనం యత్స్యాదనాఖ్యం నిర్మలం చితః ।
 భవిష్యచ్చిత్తజీవాదినామశబ్దార్థభాజనమ్ ॥ ౧౦॥
 బీజరూపస్థితం జాగ్రద్బిజజాగ్రత్తదుచ్యతే ।
 ఏషా జ్ఞప్తిర్నవావస్థా త్వజాగ్రత్సంస్థితిం శ్రుణు ॥ ౧౧॥
 నవప్రసూతస్య పరాదయం చాహమిదం మమ ।
 ఇతి యః ప్రత్యయః స్వస్థస్తజ్జాగ్రత్ప్రాగభావనాత్ ॥ ౧౨॥
 ఆయం సోఽహమిదం తన్మ ఇతి జన్మాన్తరోదితః ।
 పీవరః ప్రత్యయః ప్రోక్తో మహాజాగ్రదితి స్ఫుటమ్ ॥ ౧౩॥
 ఆరూఢమథవా రూఢం సర్వథా తన్మయాత్మకమ్ ।
 యజ్ఞాగ్రతో మనోరాజ్యం యజ్ఞాగ్రత్స్వప్న ఉచ్యతే ॥ ౧౪॥
 ద్విచన్ద్రశుక్తికారూప్యమృగత్పష్టాదిభేదతః ।
 అభ్యాసం ప్రాప్య జాగ్రత్త్వస్వప్నో నానావిధో భవేత్ ॥ ౧౫॥
 అల్పకాలం మయా దృష్టమేతన్నోదేతి యత్ర హి ।
 పరామర్షః ప్రబుధస్య స స్వప్న ఇతి కథ్యతే ॥ ౧౬॥
 చిరం సందర్శనాభావాదప్రఫుల్లం బృహద్వచః ।
 చిరకాలానువృత్తిస్తు స్వప్నో జాగ్రదివోదితః ॥ ౧౭॥
 స్వప్నజాగ్రదితి ప్రోక్తం జాగ్రత్స్వపి పరిస్ఫురత్ ।
 షడవస్థా పరిత్యాగో జడా జీవస్య యా స్థితిః ॥ ౧౮॥
 భవిష్యద్దుఃఖబోధాఢ్యా సౌషుప్తిః సోచ్యతే గతిః ।
 జగత్స్యామవస్థాయామన్తస్తమసి లీయతే ॥ ౧౯॥
 సప్తావస్థా ఇమాః ప్రోక్తా మయా జ్ఞానస్య వై ద్విజ ।
 ఏకైకా శతసంఖ్యాత్ర నానావిభవరూపిణీ ॥ ౨౦॥
 ఇమాం సప్తపదాం జ్ఞానభూమిమాకర్ణయానఘ ।
 నానయా జ్ఞాతయా భూయో మోహపజ్కే నిమజ్జతి ॥ ౨౧॥
 వదన్తి బహుభేదేన వాదినో యోగభూమికాః ।
 మమ త్వభిమతా నూనమిమా ఏవ శుభప్రదాః ॥ ౨౨॥

అవబోధం విదురానం తదిదం సాప్తభూమికమ్ ।
 ముక్తిస్తు జ్ఞేయమిత్సుక్తా భూమికాసప్తకాత్పరమ్ ॥ ౨౩॥
 జ్ఞానభూమిః శుభేచ్ఛాభ్యాః ప్రథమా సముదాహృతా ।
 విచారణా ద్వితీయా తు తృతీయా తనుమానసీ ॥ ౨౪॥
 సత్త్వాపత్తిశ్చతుర్థీ స్యాత్తతోఽసంసక్తినామికా ।
 పదార్థభావనా షష్ఠీ సప్తమీ తుర్యగా స్మృతా ॥ ౨౫॥
 ఆసామస్తస్థితా ముక్తిర్యస్యాం భూయో న శోచతి ।
 ఏతాసాం భూమికానాం త్వమిదం నిర్వచనం శ్రుణు ॥ ౨౬॥
 స్థితః కిం మూఢ ఏవాస్మి ప్రేక్షేఽహం శాస్త్రసజ్జనైః ।
 వైరాగ్యపూర్వమిచ్ఛేతి శుభేచ్ఛేత్సుచ్యతే బుధైః ॥ ౨౭॥
 శాస్త్రసజ్జనసమృక్కవైరాగ్యాభ్యాసపూర్వకమ్ ।
 సదాచారప్రవృత్తిర్యా ప్రోచ్యతే సా విచారణా ॥ ౨౮॥
 విచారణాశుభేచ్ఛాభ్యామిన్ద్రియార్థేషు రక్షతా ।
 యత్ర సా తనుతామేతి ప్రోచ్యతే తనుమానసీ ॥ ౨౯॥
 భూమికాత్రితయాభ్యాసాచ్ఛితే తు విరతేర్వశాత్ ।
 సత్త్వాత్మని స్థితే శుద్ధే సత్త్వాపత్తిరుదాహృతా ॥ ౩౦॥
 దశాచతుష్టయాభ్యాసాదసంసర్గకలా తు యా ।
 రూఢసత్త్వచమత్కారా ప్రోక్తా సంసక్తినామికా ॥ ౩౧॥
 భూమికాపఞ్చకాభ్యాసాత్సాత్త్వారామతయా దృఢమ్ ।
 ఆభ్యంతరాణాం బాహ్యీనాం పదార్థానామభావనాత్ ॥ ౩౨॥
 పరప్రయుక్తేన చిరం ప్రయత్నేనావబోధనమ్ ।
 పదార్థభావనా నామ షష్ఠీ భవతి భూమికా ॥ ౩౩॥
 భూమిషట్కచిరాభ్యాసాద్భేదస్యానుపలమ్బనాత్ ।
 యత్స్వభావైకనిష్ఠత్వం సా జ్ఞేయా తుర్యగా గతిః ॥ ౩౪॥
 ఏషా హి జీవన్ముక్తేషు తుర్యావస్థేతి విద్యతే ।
 విదేహాముక్తివిషయం తుర్యాతీతమతః పరమ్ ॥ ౩౫॥

యే నిదాఘ మహాభాగాః సాప్తమీం భూమిమాశ్రితాః ।
 ఆత్మారామా మహాత్మానస్తే మహత్పదమాగతాః ॥ ౩౬॥
 జీవన్ముక్తా న మజ్జన్తి సుఖదుఃఖరసస్థితే ।
 ప్రకృతేనాథ కార్యేణ కించిత్కుర్వన్తి వా న వా ॥ ౩౭॥
 పార్శ్వస్థబోధితాః సన్తః పూర్వాచరక్రమాగతమ్ ।
 ఆచారమాచరత్యేవ సుప్తబుద్ధవదుత్థితాః ॥ ౩౮॥
 భూమికాసప్తకం చైతధీమతామేవ గోవరమ్ ।
 ప్రాప్య జ్ఞానదశామేతాం పశుష్టేచ్ఛాదయోఽపి యే ॥ ౩౯॥
 సదేహో వాప్యదేహో వా తే ముక్తా నాత్ర సంశయః ।
 జ్ఞప్తిర్నిగ్రహిచ్ఛేదస్తస్మిన్నతి విముక్తతా ॥ ౪౦॥
 మృగత్వష్టాముప్పబుద్ధ్యాన్యదిశాన్తిమాత్రాత్మకస్త్వసౌ ।
 యే తు మోహార్ణవాత్తిర్ణాన్తైః ప్రాప్తం పరమం పదమ్ ॥ ౪౧॥
 తే స్థితా భూమికాస్వాసు స్వాత్మలాభపరాయణాః ।
 మనఃప్రశమనోపాయో యోగ ఇత్యభిధీయతే ॥ ౪౨॥
 సప్తభూమిః స విజ్ఞేయః కథితాస్తాశ్చ భూమికాః ।
 ఏతాసాం భూమికానాం తు గమం బ్రహ్మభిధం పదమ్ ॥ ౪౩॥
 త్వత్తాహన్తాత్మతా యత్ర పరతా నాస్తి కాచన ।
 న క్వచిద్భావకలనా న భావాభావ గోచరా ॥ ౪౪॥
 సర్వం శాన్తం నిరాలంబం వ్యోమస్థం శాశ్వతం శివమ్ ।
 అనామయమనాభాసమనామకమకారణమ్ ॥ ౪౫॥
 న సన్నసన్న మధ్యాన్తం న సర్వం సర్వమేవ చ ।
 మనోవచోభిరగ్రాహ్యం పూర్ణాత్పూర్ణం సుఖాత్సుఖమ్ ॥ ౪౬॥
 అసంవేదనమాశాన్తమాత్మవేదనమాతతమ్ ।
 సత్తా సర్వపదార్థానాం నాన్యా సంవేదనాదృతే ॥ ౪౭॥
 సంబంధే ద్రష్టృదృశ్యానాం మధ్యే దృష్టిర్ని యద్వపః ।
 ద్రష్టృదర్శనదృశ్యాదివర్జితం తదిదం పదమ్ ॥ ౪౮॥

దేశాద్దేశం గతే చిత్తే మధ్యే యచ్చేతసో వఙ్ఘః ।
 అజాడ్యసంవిన్మననం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ ౪౯॥
 అజాగ్రత్స్వప్ననిద్రస్య యత్తే రూపం సనాతనమ్ ।
 అచేతనం చాజడం చ తన్మయో భవ సర్వదా ॥ ౫౦॥
 జడతాం వర్జయిత్వైకాం శిలాయా హృదయం హి తత్ ।
 అమనస్కస్వరూపం యత్తన్మయో భవ సర్వదా ।
 చిత్తం దూరే పరిత్యజ్య యోఽసి సోఽసి స్థిరో భవ ॥ ౫౧॥
 పూర్వం మనః సముదితం పరమాత్మతత్త్వా-
 త్తేనాతతం జగదిదం సవికల్పజాలమ్ ।
 శూన్యేన శూన్యమపి విప్ర యథామ్బరేణ
 నీలత్వముల్లసతి చారుతరాభిధానమ్ ॥ ౫౨॥
 సంకల్పసంక్షయద్గలితే తు చిత్తే
 సంసారమోహమిహికా గలితా భవన్తి ।
 స్వచ్ఛం విభాతి శరదీవ ఖమాగతాయాం
 చిన్మాత్రమేకమజమాద్యమనన్తమన్తః ॥ ౫౩॥
 అకర్తృకమరణం చ గగనే చిత్రముత్థితమ్ ।
 అద్రష్టుకం స్వానుభవమనిద్రస్వప్నదర్శనమ్ ॥ ౫౪॥
 సాక్షిభూతే సమే స్వచ్ఛే నిర్వికల్పే చిదాత్మని ।
 నిరిచ్ఛం ప్రతిబిమ్బన్తి జగన్తి ముకురే యథా ॥ ౫౫॥
 ఏకం బ్రహ్మ చిదాకాశం సర్వాత్మకమఖణ్డీతమ్ ।
 ఇతి భావయ యత్సేన చేతశ్చాఞ్చుల్యశాన్తయే ॥ ౫౬॥
 రేఖోపరేఖావలితా యథైకా పీవరీ శిలా ।
 తథా త్రైలోక్యవలితం బ్రహ్మైకమిహ దృశ్యతామ్ ॥ ౫౭॥
 ద్వితీయకారణాభావాదనుత్పన్నమిదం జగత్ ।
 జ్ఞాతం జ్ఞాతవ్యమధునా దృష్టం ద్రష్టవ్యమద్భుతమ్ ॥ ౫౮॥
 విశ్రాన్తోఽస్మి చిరం శ్రాన్తశ్చిన్మాత్రాన్నాన్తి కించన ।
 పశ్య విశ్రాన్తసన్నేహం విగతాశేషకౌతుకమ్ ॥ ౫౯॥

నిరస్తకల్పనాజాలమచిత్తత్వం పరం పదమ్ ।
 త ఏవ భూమతాం ప్రాప్తాః సంశాస్తాశేషకిల్బిషాః ॥ ౬౦॥
 మహాధీయః శాస్తధియో యే యాతా విమనస్కతామ్ ।
 జన్తోః కృతవిచారస్య విగలదస్పృత్తిచేతసః ॥ ౬౧॥
 మననం త్యజతో నిత్యం కించిత్పరిణతం మనః ।
 దృశ్యం సన్త్యజతో హేయముపాదేయముపేయుషః ॥ ౬౨॥
 ద్రష్టారం పశ్యతో నిత్యమద్రష్టారమపశ్యతః ।
 విజ్ఞాతవ్యే పరే తత్త్యే జాగరూకస్య జీవతః ॥ ౬౩॥
 సుప్తస్య ధనసంమోహమయే సంసారవర్తమి ।
 అత్యన్తపక్వవైరాగ్యాదరసేషు రసేష్వపి ॥ ౬౪॥
 సంసారవాసనాజాలే ఖగజాల ఇవాధునా ।
 త్రోటితే హృదయగ్రన్థా శ్లథే వైరాగ్యరంహసా ॥ ౬౫॥
 కాతకం ఫలమాసాద్య యథా వారి ప్రసీదతి ।
 తథా విజ్ఞానవశతః స్వభావః సమ్ప్రసీదతి ॥ ౬౬॥
 నీరాగం నిరుపాసజం నిర్ద్వంద్వం నిరుపాశ్రయమ్ ।
 వినిర్యాతి మనో మోహోద్విహాఙ్గః పఞ్జారాదివ ॥ ౬౭॥
 శాస్తసన్దేహదౌరాత్మ్యం గతకౌతుకవిభ్రమమ్ ।
 పరిపూర్ణాన్తరం చేతః పూర్ణేనురివ రాజతే ॥ ౬౮॥
 నాహం న చాన్యదస్తీహ బ్రహ్మైవాస్మి నిరామయమ్ ।
 ఇత్థం సదస్తోర్మధ్యాద్యః పశ్యతి స పశ్యతి ॥ ౬౯॥
 ఆయతోపతేష్వక్షీదృగ్దృశ్యేషు యథా మనః ।
 నీరాగమేవ పతతి తద్వత్కార్యేషు ధీరధీః ॥ ౭౦॥
 పరిజ్ఞాయోపభుక్తో హి భోగో భవతి తుష్టయే ।
 విజ్ఞాయ సేవితశోచరో మైత్రీమేతి న చోరతామ్ ॥ ౭౧॥
 అశక్కితాపి సమ్రాప్తా గ్రామయాత్రా యథాధ్వరైః ।
 ప్రేక్ష్యతే తద్వదేవ జ్ఞైర్భగశ్చీరవతోక్యతే ॥ ౭౨॥

మనసో నిగృహీతస్య శీలాభోగోఽల్పకోఽపి యః ।
 తమేవాలబ్ధవిస్తారం క్లిష్టత్వాదృభహు మన్యతే ॥ ౭౩॥
 బద్ధముక్తో మహీపాలో గ్రాసమాత్రేణ తుష్యతి ।
 పరైరబద్ధో నాక్రాంతో న రాష్ట్రం బహు మన్యతే ॥ ౭౪॥
 హస్తం హతేన సమ్పీడ్య దన్తైర్దన్తాన్విచూర్ణ్య చ ।
 అక్లెన్యజ్జైరివాక్రమ్య జయేదాదౌ స్వకం మనః ॥ ౭౫॥
 మనసో విజయాన్నాన్య్యా గతిరస్తి భవార్ణవే ।
 మహానరకసామ్రాజ్యే మత్తదుష్కృతవారణాః ॥ ౭౬॥
 ఆశాశరశలాకాఢ్యా దుర్జయా హిన్ద్రియారయః ।
 ప్రక్షీణచిత్తదర్పస్య నిగృహీతేన్ద్రియద్విషః ॥ ౭౭॥
 పద్మిన్య ఇవ హేమస్తే క్షీయస్తే భోగవాసనాః ।
 తావన్నిశీవ వేతాలా వసన్తి హృది వాసనాః ।
 ఏకతత్త్వదృఢాభ్యాసాద్యావన్న విజితం మనః ॥ ౭౮॥
 భృతోఽభిమతకర్తుత్వాన్మస్త్రీ సర్వార్థకారణాత్ ।
 సామంతశ్చేన్ద్రియాక్రాన్తైర్మనో మన్యే వివేకినః ॥ ౭౯॥
 లాలనాత్స్నిగ్ధలలనా పాలనాత్పాలకః పితా ।
 సుహృదుత్తమవిన్యాసాన్మనో మన్యే మనీషిణః ॥ ౮౦॥
 స్వాలోకతః శాస్త్రదృశా స్వబుద్ధ్యా స్వానుభావతః ।
 ప్రయచ్ఛతి పరాం సిద్ధిం త్యక్త్వాత్మానం మనఃపితా ॥ ౮౧॥
 సుహృష్టః సుదృఢః స్వచ్ఛః సుక్రాన్తః సుప్రబోధితః ।
 స్వగుణేనోర్జితో భాతి హృది హృద్యో మనోమణిః ॥ ౮౨॥
 ఏనం మనోమణిం బ్రహ్మన్బహుపఙ్కకలఙ్కితమ్ ।
 వివేకవారిణా సిద్ధ్యై ప్రజ్ఞాల్యాలోకవాన్భవ ॥ ౮౩॥
 వివేకం పరమాశ్రిత్య బుద్ధ్యా సత్యమవేక్ష్య చ ।
 ఇన్ద్రియారీనలం ఛిత్వా తీర్ణో భవ భవార్ణవాత్ ॥ ౮౪॥
 ఆస్థామాత్రమనన్తానాం దుఃఖానామాకరం విదుః ।
 అనాస్థామాత్రమభితః సుఖానామాలయం విదుః ॥ ౮౫॥

వాసనాతస్తుబద్ధోఽయం లోకో విపరివర్తతే ।
 సా ప్రసిద్ధాతిదుఃఖాయ సుఖాయోచ్చేదమాగతా ॥ ౮౬ ॥
 ధీరోఽప్యతిబహుజ్ఞోఽపి కులజోఽపి మహానపి ।
 తృప్త్యయా బధ్యతే జన్తుః సింహః శృక్ష్ణలయా యథా ॥ ౮౭ ॥
 పరమం పౌరుషం యత్సమాస్థాదాయ సృద్యమమ్ ।
 యథాశాస్త్రమనుద్వేగమాచరన్కో న సిద్ధిభాక్ ॥ ౮౮ ॥
 అహం సర్వమిదం విశ్వం పరమాత్మాహమచ్యుతః ।
 నాన్యదస్తీతి సంవిత్త్యా పరమా సా హ్యహజ్కృతిః ॥ ౮౯ ॥
 సర్వస్మాదప్యతిరిక్తోఽహం వాలాగ్రాదప్యహం తనుః ।
 ఇతి యా సంవిదో బ్రహ్మన్విస్తీయాహజ్కృతిః శుభా ॥ ౯౦ ॥
 మోక్షాయైషా న బన్ధాయ జీవన్ముక్తస్య విద్యతే ॥ ౯౧ ॥
 పాణిపాదాదిమాత్రోఽయమహమిత్యేష నిశ్చయః ।
 అహంకారస్తృతియోఽసౌ లైకికస్తుచ్ఛ ఏవ సః ॥ ౯౨ ॥
 జీవ ఏవ దురాత్మాసౌ కన్దః సంసారదుస్తరోః ।
 అనేనాభిహతో జన్తురధోఽధః పరిధావతి ॥ ౯౩ ॥
 అనయా దురహంకృత్యా భావాత్సంత్యక్తయా చిరమ్ ।
 శిష్టాహంకారవాఙ్మన్తుః శమవాన్యాతి ముక్తతామ్ ॥ ౯౪ ॥
 ప్రథమౌ ద్వావహంకారావఙ్గీకృత్య త్వలౌకికౌ ।
 తృతీయాహంకృతిస్త్యాజ్ఞాస్య లౌకికీ దుఃఖదాయినీ ॥ ౯౫ ॥
 అథ తే అపి సంత్యజ్య సర్వాహంకృతివర్జితః ।
 స తిష్ఠతి తథాత్యుచ్చైః పరమేవాధిరోహతి ॥ ౯౬ ॥
 భోగేచ్ఛామాత్రకో బన్ధస్తత్త్వాగో మోక్ష ఉచ్యతే ।
 మనసోఽభ్యుదయో నాశో మనోనాశో మహోదయః ॥ ౯౭ ॥
 జ్ఞమనో నాశమభ్యేతి మనోఽజ్ఞస్య హి శృక్ష్ణలా ।
 నానన్దం న నిరానన్దం న చలం నాచలం స్థిరమ్ ।
 న సన్నాసన్న చైతేషాం మధ్యం జ్ఞానిమనో విదుః ॥ ౯౮ ॥

యథా సౌఖ్యాయచ్చిదాభాస్య ఆకాశో నోపలక్ష్యతే ।
 తథా నిరంశచ్చిదాభవః సర్వగోఽపి న లక్ష్యతే ॥ ౯౯ ॥
 సర్వసంకల్పరహితా సర్వసంజ్ఞావివర్జితా ।
 సైషా చిదవినాశాత్మా స్వాత్మేత్యదికృతాభిధా ॥ ౧౦౦ ॥
 ఆకాశతతభాగాణ్చ జ్ఞేషు నిష్కలరూపిణీ ।
 సకలామలసంసారస్వరూపైకాత్మదర్శినీ ॥ ౧౦౧ ॥
 నాస్తమేతి న చోదేతి నోత్తిష్ఠతి న తిష్ఠతి ।
 న చ యాతి న చాయాతి న చ నేహ న చేహ చిత్ ॥ ౧౦౨ ॥
 సైషా చియమలాకారా నిర్వికల్పా నిరాస్పదా ॥ ౧౦౩ ॥
 ఆదౌ శమదమప్రాయైర్గుణైః శిష్యం విశోధయేత్ ।
 పశ్చాత్సర్వమిదం బ్రహ్మ శుద్ధస్వమితి బోధయేత్ ॥ ౧౦౪ ॥
 అజ్ఞస్వార్థప్రబుద్ధస్య సర్వం బ్రహ్మేతి యో వదేత్ ।
 మహానరకజాలేషు స తేన వినియోజితః ॥ ౧౦౫ ॥
 ప్రబుద్ధబుద్ధేః ప్రక్షీణభోగేచ్ఛస్య నిరాశిషః ।
 నాస్యవిద్యామలమితి ప్రాజ్ఞస్తూపదిశేద్గురుః ॥ ౧౦౬ ॥
 సతి దీప ఇవాలోకః సత్యర్క ఇవ వాసరః ।
 సతి పుష్ప ఇవామోదశ్చితి సత్యం జగత్తథా ॥ ౧౦౭ ॥
 ప్రతిభాసత ఏవేదం న జగత్పరమార్థతః ।
 జ్ఞానదృష్టౌ ప్రసన్నాయాం ప్రబోధవితతోదయే ॥ ౧౦౮ ॥
 యథావజ్ఞాస్యసి స్వస్థో మద్వాగ్విష్టిబలాబలమ్ ।
 అవిద్యయైవోత్తమయా స్వార్థనాశోద్యమార్థయా ॥ ౧౦౯ ॥
 విద్యా సమ్ప్రాప్యతే బ్రహ్మన్సర్వదోషాపహారిణీ ।
 శామ్యతి హ్యస్తమస్త్రేణ మలేన శాల్యతే మలమ్ ॥ ౧౧౦ ॥
 శమం విషం విషేణైతి రిపుణా హన్యతే రిపుః ।
 ఈదృశీ భూతమాయేయం యా స్వనాశేన హర్షదా ॥ ౧౧౧ ॥
 న లక్ష్యతే స్వభావోఽస్యా వీక్ష్యమాణైవ నశ్యతి ।

నాస్యేషా పరమార్థేనేత్యేవం భావనయేద్ధయా ॥ ౧౧౨॥
 సర్వం బ్రహ్మతి యస్యాస్తర్భావనా సా హి ముక్తిదా ।
 భేదదృష్టిరవిద్యేయం సర్వథా తాం విసర్జయేత్ ॥ ౧౧౩॥
 మునే నాసాద్యతే తద్ధి పదమక్షయముచ్యతే ।
 కుతో జాతేయమితి తే ద్విజ మాస్తు విచారణా ॥ ౧౧౪॥
 ఇమాం కథమహం హన్మిత్యేషా తేఽస్తు విచారణా ।
 అస్తుం గతాయాం క్షీణాయామస్యాం జ్ఞాన్యసి తత్పదమ్ ॥ ౧౧౫॥
 యత ఏషా యథా చైషా యథా నష్టత్యఖణితమ్ ।
 తదస్యా రోగశాలాయా యత్నం కురు చికిత్సనే ॥ ౧౧౬॥
 యథైషా జన్మదుఃఖేషు న భూయస్త్యాం నియోక్ష్యతి ।
 స్వాత్మని స్వపరిస్పన్దైః స్ఫురత్యుచ్చైశ్చిదర్ణవః ॥ ౧౧౭॥
 ఏకాత్మకమఖణ్డం తదిత్యస్తర్భావ్యతాం దృఢమ్ ।
 కించిత్క్షుభితరూపా సా చిచ్ఛక్తిశ్చిన్మయార్ణవే ॥ ౧౧౮॥
 తన్మయైవ స్ఫురత్యుచ్చైః తత్రైవోర్మిరివార్ణవే ।
 ఆత్మన్యేవాత్మనా వ్యోమ్ని యథా సరసి మారుతః ॥ ౧౧౯॥
 తథైవాత్మాత్మశక్త్యైవ స్వాత్మన్యేవైతి లోలతామ్ ।
 క్షణం స్ఫురతి సా దేవీ సర్వశక్తితయా తథా ॥ ౧౨౦॥
 దేశకాలక్రియాశక్తిర్న యస్యాః సమ్ప్రకర్షణే ।
 స్వస్వభావం విదితోఽచ్చైరప్యనన్తపదే స్థితా ॥ ౧౨౧॥
 రూపం పరిమితేనాసౌ భావయత్యవిభావితా ।
 యదైవం భావితం రూపం తయా పరమకాన్తయా ॥ ౧౨౨॥
 తద్దైవైనామనుగతా నామసంఖ్యాదికా దృశః ।
 వికల్పకలితాకారం దేశకాలక్రియాస్పదమ్ ॥ ౧౨౩॥
 చితో రూపమిదం బ్రహ్మనేత్రజ్ఞ ఇతి కథ్యతే ।
 వాసనాః కల్పయన్సోఽపి యాత్యహంకారతాం పునః ॥ ౧౨౪॥
 అహంకారో వినిర్ణేతా కలక్ష్మీ బుద్ధిరుచ్యతే ।
 బుద్ధిః సంకల్పితాకారా ప్రయాతి మననాస్పదమ్ ॥ ౧౨౫॥

మనో ఘనవికల్పం తు గచ్ఛతీన్ద్రియతాం శనైః ।
 పాణిపాదమయం దేహమిన్ద్రియాణి విదుర్బుధాః ॥ ౧౨౬ ॥
 ఏవం జీవో హి సంకల్పవాసనారజ్జువేష్టితః ।
 దుఃఖజాలపరీతాత్మా క్రమాదాయాతి నీచతామ్ ॥ ౧౨౭ ॥
 ఇతి శక్తిమయం చేతో ఘనాహంకారతాం గతమ్ ।
 కోశకారక్రిమిరివ స్వేచ్ఛయా యాతి బన్ధనమ్ ॥ ౧౨౮ ॥
 స్వయం కల్పిత తన్మాత్రాజాలభ్యస్తరవర్తి చ ।
 పరాం వివశతామేతి శృణ్ణులాబద్ధసింహవత్ ॥ ౧౨౯ ॥
 క్వచిన్మనః క్వచిద్బుద్ధిః క్వచిజ్ఞానం క్వచిత్క్రియా ।
 క్వచిదేతదహంకారః క్వచిచ్ఛిత్తమితి స్మృతమ్ ॥ ౧౩౦ ॥
 క్వచిత్ప్రకృతిరిత్యుక్తం క్వచిన్మాయేతి కల్పితమ్ ।
 క్వచిన్మలమితి ప్రోక్తం క్వచిత్కర్మేతి సంస్మృతమ్ ॥ ౧౩౧ ॥
 క్వచిద్బన్ధ ఇతి ఖ్యాతం క్వచిత్పుర్యష్టకం స్మృతమ్ ।
 ప్రోక్తం క్వచిదవిద్యేతి క్వచిదిచ్ఛేతి సంమతమ్ ॥ ౧౩౨ ॥
 ఇఅమం సంసారమఖిలమాశాపాశవిధాయకమ్ ।
 దధదన్తఃఫల్హైస్త్వినం వటధానా వటం యథా ॥ ౧౩౩ ॥
 చిన్తానలశిఖాదగ్ధం కోపాజగరచర్వితమ్ ।
 కామాభిక్లలోలరతం విస్మృతాత్మపితామహమ్ ॥ ౧౩౪ ॥
 సముద్ధర మనో బ్రహ్మన్మాతజ్గమివ కర్ణమాత్ ।
 ఏవం జీవాశ్రితా భావా భవభావనయాహితాః ॥ ౧౩౫ ॥
 బ్రహ్మణా కల్పితాకారా లక్షణోఽప్యథ కోటిశః ।
 సంఖ్యాతీతాః పురా జాతా జాయన్తేఽద్యాపి చాభితః ॥ ౧౩౬ ॥
 ఉత్పత్స్యన్తేఽపి చైవాన్యే కణౌఘా ఇవ నిర్ఘరాత్ ।
 కేచిత్ప్రథమజన్మానః కేచిజ్జన్మశతాధికాః ॥ ౧౩౭ ॥
 కేచిచ్ఛాసంఖ్యజన్మానః కేచిద్విత్త్రిభవాన్తరాః ।
 కేచిత్కిన్నరగన్ధర్వవిద్యాధరమహోరగాః ॥ ౧౩౮ ॥

కేచిదర్కేన్ద్రవరుణాస్త్రిక్షాధోక్షజపద్మజాః ।
 కేచిద్బ్రహ్మణభూపాలవైశ్యశూద్రగణాః స్థితాః ॥ ౧౩౯॥
 కేచిత్తృణౌషధీవృక్షఫలమూలపతంజకాః ।
 కేచిత్కదంబుజమ్బీరసాలతాలతమాలకాః ॥ ౧౪౦॥
 కేచిన్మహేన్ద్రమలయసహ్యమన్దరమేరవః ।
 కేచిత్కారోదధిక్షీరఘృతేక్షుజలరాశయః ॥ ౧౪౧॥
 కేచిద్విశాలాః కుకుభః కేచిన్నద్యో మహారయాః ।
 విహాయస్యచ్ఛక్రైః కేచిన్నిపతస్త్వత్పత్నీ చ ॥ ౧౪౨॥
 కస్తుకా ఇవ హస్తేన మృత్యునాఽవిరతం హతాః ।
 భుక్త్వా జన్మసహస్రాణి భూయః సంసారసంకటే ॥ ౧౪౩॥
 పతన్తి కేచిదబుధాః సమ్ప్రప్యాపి వివేకతామ్ ।
 దిక్కాలాద్యనవచ్ఛిన్నమాత్మతత్త్వం స్వశక్తితః ॥ ౧౪౪॥
 లీలయైవ యదాదత్తే దిక్కాలకలితం వపుః ।
 తదేవ జీవపర్యాయవాసనావేశతః పరమ్ ॥ ౧౪౫॥
 మనః సమ్పద్యతే లోలం కలనాకలనోన్ముఖమ్ ।
 కలయన్తి మనఃశక్తిరాదౌ భావయతి క్షణాత్ ॥ ౧౪౬॥
 ఆకాశభావనామచ్ఛాం శబ్దబీజరసోన్ముఖీమ్ ।
 తతస్తద్భవతాం యాతం ఘనస్పన్దక్రమాన్మనః ॥ ౧౪౭॥
 భావయత్యనిలస్పన్దం స్పర్శబీజరసోన్ముఖమ్ ।
 తాభ్యామాకాశవాతాభ్యాం దృఢాభ్యాసవశాత్తతః ॥ ౧౪౮॥
 శబ్దస్పర్శస్వరూపాభ్యాం సంఘర్షాజ్ఞన్యతేఽనలః ।
 రూపతన్మాత్రసహితం త్రిభిన్నైః సహ సంమితమ్ ॥ ౧౪౯॥
 మనస్తాద్దృగ్గుణగతం రసతన్మాత్రవేదనమ్ ।
 క్షణాచ్ఛేతత్యపాం శైత్యం జలసంవిత్తతో భవేత్ ॥ ౧౫౦॥
 తతస్తాద్దృగ్గుణగతం మనో భావయతి క్షణాత్ ।
 గన్ధతన్మాత్రమేతస్మాద్భూమిసంవిత్తతో భవేత్ ॥ ౧౫౧॥

అధేతంభూతతన్మాత్రవేష్టితం తనుతాం జహత్ |
 వపుర్వహ్నికణాకారం స్ఫురితం వ్యోమ్ని పశ్యతి || ౧౫౨||
 అహంకారకలాయుక్తం బుద్ధిబీజసమన్వితమ్ |
 తత్పుర్వప్రకమిత్సుక్తం భూతహృత్పద్మషటపదమ్ || ౧౫౩||
 తస్మింస్తు తీవ్రసంవేగాద్భావయద్భాసురం వపుః |
 స్థూలతామేతి పాకేన మనో బిల్వఫలం యథా || ౧౫౪||
 మూషాస్థద్రుతహేమాభం స్ఫురితం విమలామృరే |
 సంనివేశమథాదత్తే తత్రేజః స్వస్వభావతః || ౧౫౫||
 ఊర్ధ్వం శిరఃపిణ్డమయమధః పాదమయం తథా |
 పార్శ్వయోర్ద్వస్తసంస్థానం మధ్యే చోదరధర్మిణమ్ || ౧౫౬||
 కాలేన స్ఫుటతామేత్య భవత్యమలవిగ్రహమ్ |
 బుద్ధిసత్త్వబలోత్సాహవిజ్ఞానైశ్వర్యసంస్థితః || ౧౫౭||
 స ఏవ భగవాన్పుహ్మా సర్వలోకపితామహాః |
 అవలోక్య వపుర్భూహ్మా కాన్తమాత్మీయముత్తమమ్ || ౧౫౮||
 చిన్తామభ్యేత్య భగవాంస్త్రికాలామలదర్శనః |
 ఏతస్మిన్పరమాకాశే చిన్మాత్రైకాత్మరూపిణీ || ౧౫౯||
 అదృష్టపారపర్యన్తే ప్రథమం కిం భవేదితి |
 ఇతి చిన్తితవాన్బుహ్మా సద్యో జాతామలాత్మదృక్ || ౧౬౦||
 అపశ్యత్సర్గవృన్దాని సమతీతాన్యనేకశః |
 స్మరత్యథో స సకలాన్సర్వధర్మగుణక్రమాత్ || ౧౬౧||
 లీలయా కల్పయామాస చిత్రాః సంకల్పతః ప్రజాః |
 నానాచారసమారమ్భా గన్ధర్వనగరం యథా || ౧౬౨||
 తాసాం స్వర్గాపవర్గార్థం ధర్మకామార్థసిద్ధయే |
 అనన్తాని విచిత్రాణి శాస్త్రాణి సమకల్పయత్ || ౧౬౩||
 విరఙ్గిరూపాన్మనసః కల్పితత్వాజ్జగత్స్థితేః |
 తావత్స్థితిరియం ప్రోక్తా తన్నాశే నాశమాప్నుయాత్ || ౧౬౪||
 న జాయతే న మ్రియతే క్వచిత్కించిత్కదాచన |

పరమార్థేన విప్రేన్ద్ర మిథ్యా సర్వం తు దృశ్యతే ॥ ౧౬౫॥

కోశమాశాభుజ్జానాం సంసారాడంబరం త్యజ ।

అసదేతదితి జ్ఞాత్వా మాతృభావం నివేశయ ॥ ౧౬౬॥

గన్ధర్వనగరస్యార్థే భూషితేఽభూషితే తథా ।

అవిద్యాంశే సుతాదౌ వా కః క్రమః సుఖదుఃఖయోః ॥ ౧౬౭॥

ధనదారేషు వృద్ధేషు దుఃఖయుక్తం న తుష్టతా ।

వృద్ధాయాం మోహమాయాయాం కః సమాశ్వాసవానిహ ॥ ౧౬౮॥

యైరేవ జాయతే రాగో మూర్ఘస్యాధికతాం గతైః ।

తైరేవ భాగైః ప్రాజ్ఞస్య విరాగ ఉపజాయతే ॥ ౧౬౯॥

అతో నిదాషు తత్త్వజ్ఞ వ్యవహారేషు సంసృతేః ।

నష్టం నష్టముపేక్షస్య ప్రాప్తం ప్రాప్తముపాహర ॥ ౧౭౦॥

అనాగతానాం భోగానామవాఙ్మనమకృత్రిమమ్ ।

ఆగతానాం చ సంభోగ ఇతి పణ్ణితలక్షణమ్ ॥ ౧౭౧॥

శుద్ధం సదసతోర్మధ్యం పదం బుద్ధ్వావలంబ్య చ ।

సభాహ్యోభ్యన్తరం దృశ్యం మా గృహాణ విముఞ్చ మా ॥ ౧౭౨॥

యస్య చేచ్ఛా తథానిచ్ఛా జ్ఞస్య కర్మణీ తిష్ఠతః ।

న తస్య లిప్యతే ప్రజ్ఞా పద్మపత్రమివాముప్పభిః ॥ ౧౭౩॥

యది తే నేన్ద్రియార్థశ్రీః స్పృన్ధతే హృది వై ద్విజ ।

తదా విజ్ఞాతవిజ్ఞేయా సముత్తిరో భవార్ణవాత్ ॥ ౧౭౪॥

ఉచ్చైఃపదాయ పరయా ప్రజ్ఞయా వాసనాగణాత్ ।

పుష్పాద్గన్ధమపోహ్యారం చేతోవృత్తిం పృథక్కురు ॥ ౧౭౫॥

సంసారామ్బునిధావస్మిన్వాసనామ్బుపరిప్లవే ।

యే ప్రజ్ఞానావమారూఢాస్తే తీర్థాః పణ్ణితాః పరే ॥ ౧౭౬॥

న త్యజన్తి న వాఙ్మన్తి వ్యవహారం జగద్గతమ్ ।

సర్వమేవానువర్తన్తే పారావారవిదో జనాః ॥ ౧౭౭॥

అనన్తస్యాత్మతత్త్వస్య సత్తాసామాన్యరూపిణః ।

చితశ్చేతోన్ముఖత్వం యత్తత్సంకల్పాఙ్కరం విదుః ॥ ౧౭౮॥

లేశతః ప్రాప్తసత్తాకః స ఏవ ఘనతాం శనైః ।
 యాతి చిత్తత్వమాపూర్య దృఢం జాడ్యాయ మేఘవత్ ॥ ౧౭౯ ॥
 భావయన్తి చిత్తిశ్చైత్యం వ్యతిరిక్తమివాత్మనః ।
 సంకల్పతామివాయాతి బీజమజ్కురతామివ ॥ ౧౮౦ ॥
 సంకల్పనం హి సంకల్పః స్వయమేవ ప్రజాయతే ।
 వర్ధతే స్వయమేవాశు దుఃఖాయ న సుఖాయ యత్ ॥ ౧౮౧ ॥
 మా సంకల్పయ సంకల్పం మా భావం భావయ స్థితౌ ।
 సంకల్పనాశనే యత్తో న భూయోఽననుగచ్ఛతి ॥ ౧౮౨ ॥
 భావనాభావమాత్రేణ సంకల్పః క్షీయతే స్వయమ్ ।
 సంకల్పేనైవ సంకల్పం మనసైవ మనో మునే ॥ ౧౮౩ ॥
 ఛిత్వా స్వాత్మని తిష్ఠ త్వం కిమేతావతి దుష్కరమ్ ।
 యథైవేదం నభః శూన్యం జగచ్ఛూన్యం తథైవ హి ॥ ౧౮౪ ॥
 తణ్ణులస్య యథా చర్మ యథా తామ్రస్య కాలిమా ।
 నశ్యతి క్రియయా విప్ర పురుషస్య తథా మలమ్ ॥ ౧౮౫ ॥
 జీవస్య తణ్ణులస్యేవ మలం సహజమప్యలమ్ ।
 నశ్యత్యేవ న సన్దేహస్తస్మాదుద్యోగవాన్భవేత్ ॥ ౧౮౬ ॥
 ఇతి మహోపనిషత్ ॥ ఇతి పంచమోఽధ్యాయః ॥ ౫ ॥
 అన్తరాస్థాం పరిత్యజ్య భావశ్రీం భావనామయీమ్ ।
 యోఽసి సోఽసి జగత్సస్మింశ్చీలయా విహరానఘ ॥ ౧ ॥
 సర్వత్రాహమకర్తేతి దృఢభావనయానయా ।
 పరమామృతనామ్ని సా సమతైవావశిష్యతే ॥ ౨ ॥
 ఖేదోల్లాసవిలాసేషు స్వాత్మకర్తృతయైకయా ।
 స్వసంకల్పే క్షయం యాతే సమతైవావశిష్యతే ॥ ౩ ॥
 సమతా సర్వభావేషు యాసౌ సత్యపరా స్థితిః ।
 తస్యావవస్థితం చిత్తం న భూయో జన్మభాగ్భవేత్ ॥ ౪ ॥
 అథవా సర్వకర్తృత్వమకర్తృత్వం చ వై మునే ।

సర్వం త్యక్త్వా మనః పీత్వా యోఽసి సోఽసి స్థిరో భవ ॥ ౫॥

శేషస్థిరో సమాధానో యేన త్యజసి తత్యజ ।

చిన్మనఃకలనాకారం ప్రకాశతిమిరాదికమ్ ॥ ౬॥

వాసనాం వాసితారం చ ప్రాణస్పందనపూర్వకమ్ ।

సమూలమఖిలం త్యక్త్వా వ్యోమసామ్యః ప్రశాంతధీః ॥ ౭॥

హృదయాత్పంపురిత్యజ్య సర్వవాసనపఙ్క్తియః ।

యస్తిష్ఠతి గతవ్యగ్రః స ముక్తః పరమేశ్వరః ॥ ౮॥

దృష్టం ద్రష్టవ్యమఖిలం భ్రాంతం భ్రాన్త్యా దిశో దశ ।

యుక్త్వా వై చరతో జ్ఞస్య సంసారో గోషపదాకృతిః ॥ ౯॥

సభాహ్యభ్యంతరే దేహా హ్యధ ఊర్ధ్వం చ దిక్షు చ ।

ఇత ఆత్మా తతోఽప్యాత్మా నాస్త్యనాత్మమయం జగత్ ॥ ౧౦॥

న తదస్తి న యత్రాహం న తదస్తి న తన్మయమ్ ।

కిమన్యదభివాఙ్ఘామి సర్వం సచ్ఛిన్మయం తతమ్ ॥ ౧౧॥

సమస్తం ఖల్విదం బ్రహ్మ సర్వమాత్మేదమాతతమ్ ।

అహమన్య ఇదం చాన్యదితి భ్రాన్తిం త్యజానఘ ॥ ౧౨॥

తతే బ్రహ్మఘనే నిత్యే సంభవన్తి న కల్పితాః ।

న శోకోఽస్తి న మోహోఽస్తి న జరాస్తి న జన్మ వా ॥ ౧౩॥

యదస్తిహ తదేవాస్తి విజ్వరో భవ సర్వదా ।

యథాప్రాప్తానుభవతః సర్వత్రానభివాఙ్ఘనాత్ ॥ ౧౪॥

త్యాగాదానపరిత్యాగీ విజ్వరో భవ సర్వదా ।

యన్యేదం జన్మ పాశ్చాత్యం తమాశ్వేవ మహామతే ॥ ౧౫॥

విశన్తి విద్యా విమలా ముక్తా వేణుమివోత్తమమ్ ।

విరక్తమనసాం సమ్యక్స్వప్రసక్గాదుదాహృతమ్ ॥ ౧౬॥

ద్రష్టుర్దృశ్యసమాయోగాత్ప్రత్యయానన్దనిశ్చయః ।

యస్తం స్వమాత్మతత్త్వేత్థం నిష్పన్దం సముపాస్మహే ॥ ౧౭॥

ద్రష్టుదర్శనదృశ్యాని త్యక్త్వా వాసనయా సహ ।

దర్శనప్రత్యయాభాసమాత్మానం సముపాస్మహే ॥ ౧౮॥

ద్వయోర్మధ్యగతం నిత్యమస్తినాస్తీతి పక్షయోః ।
 ప్రకాశనం ప్రకాశానామాత్మానం సముపాస్మహే ॥ ౧౯ ॥
 సన్త్యజ్య హృద్గుహేశానం దేవమన్యం ప్రయాన్తి యే ।
 తే రత్నమభివాఙ్మన్తి త్యక్తహస్తస్థకౌస్తుభాః ॥ ౨౦ ॥
 ఉత్థితానుత్థితానేతానిన్ద్రియారీన్పునః పునః ।
 హన్యాద్వివేకదణ్డేన వజ్రేణేవ హరిర్గిరీన్ ॥ ౨౧ ॥
 సంసారరాత్రిదుఃస్వప్నే శూన్యే దేహమయే భ్రమే ।
 సర్వమేవాపవిత్రం తద్దృష్టం సంసృతివిభ్రమమ్ ॥ ౨౨ ॥
 అజ్ఞానోపహతో బాల్యే యౌవనే వనితాహతః ।
 శేషే కలత్రచిన్తార్తః కిం కరోతి నరాధమః ॥ ౨౩ ॥
 సతోఽసత్తా స్థితా మూర్ధ్ని రమ్యాణాం మూర్ధ్న్యైరమృతా ।
 సుఖానాం మూర్ధ్నిదుఃఖాని కిమేకం సంశ్రయామ్యహమ్ ॥ ౨౪ ॥
 యేషాం నిమేషణామేషా జగతః ప్రలయోదయౌ ।
 తాదృశాః పురుషా యాన్తి మాదృశాం గణనైవ కా ॥ ౨౫ ॥
 సంసార ఏవ దుఃఖానాం సీమాన్త ఇతి కథ్యతే ।
 తన్మధ్యే పతితే దేహే సుఖమాసాద్యతే కథమ్ ॥ ౨౬ ॥
 ప్రబుద్ధోఽస్మి ప్రబుద్ధోఽస్మి దుష్టశోచరోఽయమాత్మనః ।
 మనో నామ నిహన్యేనం మనసాస్మి చిరం హృతః ॥ ౨౭ ॥
 మా ఖేదం భజ హేయేషు నోపాదేయపరో భవ ।
 హేయాదేయాదృశౌ త్యక్త్వా శేషస్థః సుస్థిరో భవ ॥ ౨౮ ॥
 నిరాశతా నిర్భయతా నిత్యతా సమతా జ్ఞతా ।
 నిరీహతా నిష్క్రియతా సౌమ్యతా నిర్వికల్పతా ॥ ౨౯ ॥
 ధృర్మైత్రి మనస్తుష్టిర్మృదుతా మృదుభాషితా ।
 హేయోపాదేయనిర్ముక్తే జ్ఞే తిష్ఠన్త్యపవాసనమ్ ॥ ౩౦ ॥
 గృహీతతృష్ణాశబరీవాసనాజాలమాతతమ్ ।
 సంసారవారిప్రసృతం చిన్తాతన్తుభిరాతతమ్ ॥ ౩౧ ॥

అనయా తీక్షణ్యా తాత ఛిన్ది బుద్ధిశలాకయా ।
 వాత్యయేవామ్బుదం జాలం ఛిత్వా తిష్ఠ తతే పదే ॥ ౩౨॥
 మనసైవ మనశ్చిత్వా కుఠారేణేవ పాదపమ్ ।
 పదం పావనమాసాద్య సద్య ఏవ స్థిరో భవ ॥ ౩౩॥
 తిష్ఠన్గచ్ఛన్తస్వపజ్ఞాగ్రన్నివసన్సుత్పతన్వతన్ ।
 అసదేవేదమిత్యస్తం నిశ్చిత్వాస్తాం పరిత్యజ ॥ ౩౪॥
 దృశ్యమాశ్రయసీదం చేత్తత్పచ్చితోఽసి బన్ధవాన్ ।
 దృశ్యం సన్త్యజసీదం చేత్తదాఽచిత్తోఽసి మోక్షవాన్ ॥ ౩౫॥
 నాహం నేదమితి ధ్యాయంస్తిష్ఠ త్వమచలాచలః ।
 ఆత్మనో జగతశ్చాచన్తర్దృష్టద్దృశ్యదశాన్తరే ॥ ౩౬॥
 దర్శనాఖ్యం స్వమాత్మానం సర్వదా భావయన్భవ ।
 స్వాద్యస్వాదకసంత్యక్తం స్వాద్యస్వాదకమధ్యగమ్ ॥ ౩౭॥
 స్వదనం కేవలం ధ్యాయన్పరమాత్మమయో భవ ।
 అవలమ్బ్య నిరాలమ్బం మధ్యేమధ్యే స్థిరో భవ ॥ ౩౮॥
 రజ్జుబద్ధా విముచ్యన్తే తృష్ణాబద్ధా న కేనచిత్ ।
 తస్మాన్నిదాఘ తృష్ణా త్వం త్యజ సంకల్పవర్జనాత్ ॥ ౩౯॥
 ఏతామహంభావమయాపపుణ్యాం
 ఛిత్వానహంభావ శలాకయైవ ॥
 స్వభావజాం భవ్యభవన్తభూమౌ
 భవ ప్రశాంతాఖిలభూతభీతిః ॥ ౪౦॥
 అహమేషాం పదార్థానామేతే చ మమ జీవితమ్ ।
 నాహమేభిర్వినా కించిన్న మయైతే వినా కిల ॥ ౪౧॥
 ఇత్యన్తర్నిశ్చయం త్యక్త్వా విచార్య మనసా సహ ।
 నాహం పదార్థస్య న మే పదార్థ ఇతి భావితే ॥ ౪౨॥
 అన్తఃశీతలయా బుద్ధ్యా కుర్వతో లీలయా క్రియామ్ ।
 యో నూనం వాసనాత్యాగో ధ్యేయో బ్రహ్మన్ప్రకీర్తితః ॥ ౪౩॥

సర్వం సమతయా బుద్ధ్యా యః కృత్వా వాసనాక్షయమ్ ।
జహాతి నిర్మమో దేహం నేయోఽసౌ వాసనాక్షయః ॥ ౪౪॥

అహంకారమయాం త్యక్త్వా వాసనాం లీలయైవ యః ।
తిష్ఠతి ధ్యేయసంత్యాగీ స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౪౫॥

నిర్మూలం కలనాం త్యక్త్వా వాసనాం యః శమం గతః ।
జ్ఞేయం త్యాగమిమం విద్ధి ముక్తం తం బ్రాహ్మణోత్తమమ్ ॥ ౪౬॥

ద్వావేతౌ బ్రహ్మతాం యాతౌ ద్వావేతౌ విగతజ్వరౌ ।
ఆపతత్సు యథాకాలం సుఖదుఃఖేష్వనారతౌ ।
సన్యాసియోగినౌ దాన్తౌ విద్ధి శాన్తౌ మునీశ్వర ॥ ౪౭॥

ఈప్సితానీస్పితే న స్తో యస్యాన్తర్వర్తిదృష్టిషు ।
సుషుప్తవద్యశ్చరతి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౪౮॥

హర్షామర్షభయక్రోధకామకారపణ్యదృష్టిభిః ।
న హృష్యతి గ్లాయతి యః పరామర్శవివర్జితః ॥ ౪౯॥

బాహ్యార్థవాసనోద్భూతా తృష్ణా బద్ధేతి కథ్యతే ।
సర్వార్థవాసనోన్ముక్తా తృష్ణా ముక్తేతి భణ్యతే ॥ ౫౦॥

ఇదమస్తు మమేత్యన్తమిచ్ఛాం ప్రార్థనయాన్వితామ్ ।
తాం తీజ్ఞాం శృణ్వలాం విద్ధి దుఃఖజన్మభయప్రదామ్ ॥ ౫౧॥

తామేతాం సర్వభావేషు సత్స్వసత్సు చ సర్వదా ।
సంత్యజ్య పరమోదారం పదమేతి మహామనాః ॥ ౫౨॥

బన్ధాస్థామథ మోక్షాస్థాం సుఖదుఃఖదశామపి ।
త్యక్త్వా సదసదాస్థాం త్వం తిష్ఠాక్షుభమహాభివత్ ॥ ౫౩॥

జాయతే నిశ్చయః సాధో పురుషస్య చతుర్విధః ॥ ౫౪॥

ఆపాదమస్తకమహం మాతాపితృవినిర్మితః ।
ఇత్యేకో నిశ్చయో బ్రహ్మన్బ్రహ్మయాసవిలోకనాత్ ॥ ౫౫॥

అతీతః సర్వభావేభ్యో వాలాగ్రాదప్యహం తనుః ।
ఇతి ద్వితీయో మోక్షాయ నిశ్చయో జాయతే సతామ్ ॥ ౫౬॥

జగజ్జాల పదార్థాత్మా సర్వ ఏవాహమక్షయః ।

తృతీయో నిశ్చయశోఽక్తో మోక్షాయైవ ద్విజోత్తమ ॥ ౫౭॥

అహం జగద్వా సకలం శూన్యం వ్యోమ సమం సదా ।

ఏవమేష చతుర్థోఽపి నిశ్చయో మోక్షసిద్ధిదః ॥ ౫౮॥

ఏతేషాం ప్రథమః ప్రోక్షస్త్వప్లయో బన్ధయోగ్యయా ।

శుద్ధతృప్త్యాస్త్రయః స్వచ్ఛా జీవన్ముక్తా విలాసినః ॥ ౫౯॥

సర్వం చాప్యహమేవేతి నిశ్చయో యో మహామతే ।

తమాదాయ విషాదాయ న భూయో జాయతే మతిః ॥ ౬౦॥

శూన్యం తత్ప్రకృతిర్మాయా బ్రహ్మవిజ్ఞానమిత్యపి ।

శివః పురుష ఈశానో నిత్యమాత్మేతి కథ్యతే ॥ ౬౧॥

ద్వైతాద్వైతసముద్భూతైర్జగన్నిర్మాణలీలయా ।

పరమాత్మమయీశక్తిరద్వైతైవ విజృమ్భతే ॥ ౬౨॥

సర్వాతీతపదాలమ్భి పరిపూర్ణైకచిన్మయః ।

నోద్వేగీ న చ తుష్టాత్మా సంసారే నావసీదతి ॥ ౬౩॥

ప్రాప్తకర్మకరో నిత్యం శత్రుమిత్రసమానదృక్ ।

ఈహితానీహితైర్ముక్తో న శోచతి న కాఙ్క్షతి ॥ ౬౪॥

సర్వస్యాభిమతం వక్తా చోదితః పేశలోక్తిమాన్ ।

ఆశయజ్ఞశ్చ భూతానాం సంసారే నావసీదతి ॥ ౬౫॥

పూర్వాం దృష్టిమవష్టభ్య ధ్యేయత్యాగవిలాసినీమ్ ।

జీవన్ముక్తతయా స్వస్థో లోకే విహర విజ్వరః ॥ ౬౬॥

అన్తఃసంత్యక్తసర్వాశో వీతరాగో వివాసనః ।

బహిఃసర్వసమాచారో లోకే విహర విజ్వరః ॥ ౬౭॥

బహిఃకృత్రిమసంరంభో హృది సంరమ్భవర్జితః ।

కర్తా బహిరకర్తాన్తర్లోకే విహర శుద్ధధీః ॥ ౬౮॥

త్యక్తాహంకృతిరాశ్వస్తమతిరాకాశశోభనః ।

అగృహీతకలఙ్కాఙ్కీ లోకే విహర శుద్ధధీః ॥ ౬౯॥

ఉదారః పేశలాచారః సర్వాచారానువృత్తిమాన్ ।

అన్తఃసజ్గపరిత్యాగీ బహిఃసంభారవానివ ।

అన్తర్వైరాగ్యమాదాయ బహిరాశోన్ముఖేహితః ॥ ౭౦॥

ఆయం బన్ధురయం నేతి గణనా లఘుచేతసామ్ ।
ఉదారచరితానాం తు వసుధైవ కుటుమ్భకమ్ ॥ ౭౧॥

భావాభావవినిర్ముక్తం జరామరణవర్జితమ్ ।
ప్రశాన్తకలనారభ్యం నీరాగం పదమాశ్రయ ॥ ౭౨॥

ఏషా బ్రాహ్మీ స్థితిః స్వచ్ఛా నిష్కామా విగతామయా ।
ఆదాయ విహరన్నేవం సంకటేషు న ముహ్యతి ॥ ౭౩॥

వైరాగ్యేణాథ శాస్త్రేణ మహత్త్వాదిగుణైరపి ।
యత్సంకల్పహరార్థం తత్స్వయమేవోన్నయేన్మనః ॥ ౭౪॥

వైరాగ్యాత్పూర్ణతామేతి మనో నాశవశానుగమ్ ।
ఆశయా రక్షతామేతి శరదీవ సరోఽమలమ్ ॥ ౭౫॥

తమేవ భుక్తివిరసం వ్యాపారౌఘం పునః పునః ।
దివనేదివనే కుర్వన్పాఞ్చ కస్మాన్న లజ్జతే ॥ ౭౬॥

చిచ్చైత్యకలితో బన్ధస్త్వన్ముక్తౌ ముక్తిరుచ్యతే ।
చిదచైత్యా కిలాత్మేతి సర్వసిద్ధాన్తసంగ్రహః ॥ ౭౭॥

ఏతన్నిశ్చయమాదాయ విలోకయ ధియేద్ధయా ।
స్వయమేవాత్మనాత్మానమానన్దం పదమాప్స్యసి ॥ ౭౮॥

చిదహం చిదిమే లోకాశ్చిదాశ్చిదిమాః ప్రజాః ।
దృశ్యదర్శననిర్ముక్తః కేవలామలరూపవాన్ ॥ ౭౯॥

నితోఽదితో నిరాభాసో ద్రష్టా సాక్షీ చిదాత్మకః ॥ ౮౦॥

చైత్యనిర్ముక్తచిద్రూపం పూర్ణజ్యోతిఃస్వరూపకమ్ ।
సంశాన్తసర్వసంవేద్యం సంవిన్మాత్రమహం మహత్ ॥ ౮౧॥

సంశాన్తసర్వసంకల్పః ప్రశాన్తసకలేషణః ।
నిర్వికల్పపదం గత్వా స్వస్థో భవ మునీశ్వర ॥ ౮౨॥ ఇతి ।

య ఇహం మహాపనిషదం బ్రాహ్మణో నిత్యమధీతే ।
అశ్రోత్రియః శ్రోత్రియో భవతి । అనుపనీత ఉపనీతో భవతి ।
సోఽగ్నిపూతో భవతి । స వాయుపూతో భవతి । స సోమపూతో భవతి ।

స సత్యపూతో భవతి । స సర్వపూతో భవతి । స సర్వర్దేవైరాతో భవతి ।
స సర్వేషు తీర్థేషు స్నాతో భవతి । స సర్వైర్దేవైరనుధ్యాయతో భవతి ।
స సర్వకృతుభిరిష్టవాన్భవతి । గాయత్ర్యాః షష్ఠిసహస్రాణి
జప్తాని ఫలాని భవన్తి । ఇతిహాసపురాణానాం శతసహస్రాణి జప్తాని
ఫలాని భవన్తి । ప్రణవానామయుతం జప్తం భవతి ।
ఆచక్షుషః పక్షిం పునాతి । ఆసప్తమాన్పురుషయుగాన్పునాతి ।
ఇత్యాహ భగవాన్ హిరణ్యగర్భః । జప్యేనామృతత్వం చ
గచ్ఛతీత్యుపనిషత్ । ॥ ఇతి షష్ఠోఽధ్యాయః ॥ ౬ ॥
ఓం ఆప్యాయన్తు మమాఙ్గాని వాక్పాణశ్చక్షుః శ్రోత్రమథో
బలమిన్ద్రియాణి చ ॥ సర్వాణి సర్వం బ్రహ్మోపనిషదం మాహం
బ్రహ్మ నిరాకుర్యాం మా మా బ్రహ్మ నిరాకరోదనిరాకరణమ-
స్త్వనిరాకరణం మేస్తు తదాత్మని నిరతే య ఉపనిషత్సు ధర్మాన్వే
మయి సన్తు తే మయి సన్తు ॥ ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥
ఇతి మహోపనిషత్సమాప్తా ॥

Encoded by Sunder Hattangadi (sunderh@hotmail.com)

.. Maha Upanishad ..

Searchable pdf was typeset using XeTeXgenerateactualtext feature of Xe_{La}TeX 0.99996

on August 20, 2017

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

